

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr.2022-36-27G
Rīgā

26.04.2023.

Nr. 6-6/12

Latvijas Republikas Saeima

Ministru kabinets

Jelgavas novada pašvaldība

Jelgavas novada būvvalde

Zināšanai:

Ekonomikas ministrija

**Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrija**

**Būvniecības valsts
kontroles birojs**

Par labas pārvaldības principu un Satversmes 115. pantu

Tiesībsargs ir izskatījis 2022. gada 9. augustā ierosināto pārbaudes lietu Nr. 2022-36-27G par iespējamu labas pārvaldības principa un Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 115. panta pārkāpumu Jelgavas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) Jelgavas novada būvvaldes (pirms administratīvi teritoriālās reformas – Ozolnieku novada būvvalde; turpmāk arī – Būvvalde) rīcībā Kulta Ēkas būvniecības procesā (turpmāk – Pārbaudes lieta).

Pārbaudes lieta ierosināta, pamatojoties uz privātpersonas (turpmāk – Iesniedzējs) 2022. gada 5. jūlija iesniegumu tiesībsargam, kas Tiesībsarga birojā reģistrēts ar Nr. 861 (turpmāk – Iesniegums). Pašvaldībai un Būvvaldei ir zināms, kas ir Iesniedzējs, tādēļ fiziskās personas datu aizsardzības nolūkā šajā atzinumā tā vārds nav minēts.

Izvērtējot Pārbaudes lietas tiesiskos un faktiskos apstākļus, tiesībsargs sniedz šo atzinumu, norādot turpmāko.

SATURS

ATZINUMĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	3
ATZINUMA GALVENĀS TĒZES	5
ATZINUMA PAMATOJUMS	6
1. Faktiskie apstākļi	6
1.1. Notikumu hronoloģija	6
1.2. Iesniedzēja viedoklis	7
1.3. Iestāžu viedoklis	8
2. Tiesībsarga kompetence	9
3. Juridiskais pamatojums	10
3.1. Tiesības uz labvēlīgu vidi	10
3.2. Tiesības zināt savas tiesības	11
3.3. Tiesības uz taisnīgu tiesu un atbilstošu atlīdzinājumu	12
3.4. Labas pārvaldības princips	12
3.5. Tiesības vērsties ar iesniegumu un saņemt atbildi	13
4. Tiesībsarga vērtējums	13
I	13
4.1. Vai būvniecības ieceres publisko apspriešanu var rīkot <i>pēc</i> būvatļaujas izdošanas?	13
4.2. Vai publiskās apspriešanas rīkošana <i>pēc</i> būvatļaujas izdošanas ir būtisks pārkāpums?	15
4.3. Kāds bija publiskās apspriešanas nolūks? Vai tas tika atklāts sabiedrībai?	19
4.4. Kā vērtējama Pašvaldības un Būvvaldes rīcība, neatbildot Iesniedzējam uz viņa iesniegumu likumā noteiktajā termiņā?	20
II	22
4.5. Kā sabiedrība tiek informēta par izdotajām/saņemtajām būvatļaujām? Kāda ir būvtāfeļu loma? Vai tiek kontrolēta būvtāfeļu izvietojuma pienākuma izpilde?	22
4.6. Kādos gadījumos būvniecības ierosinātajiem ir obligāts pienākums izvietot būvtāfeļi par saņemto būvatļauju?	27
REKOMENDĀCIJAS	30

ATZINUMĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
Apvienība “Pilsēta cilvēkiem”	Biedrība Apvienība “Pilsēta cilvēkiem”, reģistrācijas numurs: 40008268906
B kategorijas atļauja	Valsts vides dienesta Būvniecības Ierosinātajam izsniegtā 2022. gada 28. jūnija B kategorijas piesārņojošas darbības <u>atļauja</u> Nr. AP22IB0008
BIS	Būvniecības informācijas sistēma
Būvatļauja	2021. gada 17. augusta būvatļauja Nr. BIS-BV-4.1-2021-6381 (būvniecības <u>lietas</u> Nr. BIS-BL-415890-5291)
Būvniecības Ierosinātājs	SIA SILABITES, reģistrācijas numurs: 40203311247
Būvvalde	Jelgavas novada būvvalde (pirms administratīvi teritoriālās reformas – Ozolnieku novada būvvalde)
Būvvaldes 31.05.2022. lēmums	Būvvaldes 2022. gada 31. maija lēmums Nr. BIS-BV-5.62-2022-429 “Par būvniecības ieceri “Kulta ēka apbedīšanas pakalpojumu sniegšanai”, Ozolnieku novads, Salgales pagasts, un tās publiskās apspriešanas rezultātu apstiprināšanu”
Ēku būvnoteikumi	2014. gada 2. septembra Ministru kabineta <u>noteikumi</u> Nr. 529 “Ēku būvnoteikumi”
Jūrmalas aizsardzības biedrība	Biedrība “Jūrmalas aizsardzības” biedrība, reģistrācijas numurs: 40008098792
Komisijas lēmums	Jelgavas novada pašvaldības Administratīvo aktu strīdu komisijas 2022. gada 14. marta lēmums Nr. JNP/2-30.1/22/6
Kulta Ēka	Būvniecības iecere / objekts kulta ēkas apbedīšanas pakalpojumu sniegšanai Salgales pagastā, Jelgavas novadā, zemes vienībā ar kadastra Nr. 54780030115
LDDK	Biedrība Latvijas Darba devēju konfederācija, reģistrācijas numurs: 40008004918
LTRK	Biedrība Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, reģistrācijas numurs: 40003081501
MK Noteikumi Nr. 563	Ministru kabineta 2017. gada 19. septembra <u>noteikumi</u> Nr. 563 “Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība”
MK Noteikumi Nr. 671	Ministru kabineta 2014. gada 28. oktobra <u>noteikumi</u> Nr. 671 “Būvniecības ieceres publiskas apspriešanas kārtība”

Orhūsas konvencija	<u>Konvencija</u> par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (Latvijā pieņemta, apstiprināta 2002. gada 18. aprīlī)
Ozolnieku novada teritorijas plānojums	Ozolnieku novada domes 2020. gada 12. martā izdotie <u>saistošie noteikumi</u> Nr. 5/2020 “Ozolnieku novada teritorijas plānojuma grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”
Pašvaldība	Jelgavas novada pašvaldība
PROVIDUS	Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, reģistrācijas numurs: 40003613479
Satversme	Latvijas Republikas <u>Satversme</u>
Senāts	Latvijas Republikas Senāts, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments
Tiesas lēmums	Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 2022. gada 11. maija lēmums lietā Nr. A420187822
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VPIL	Valsts pārvaldes iekārtas <u>likums</u>

ATZINUMA GALVENĀS TĒZES

I

Būvniecību regulējošie normatīvie akti viennozīmīgi un nepārprotami norāda uz to, ka būvniecības procesa ietvaros lēmums, kura pieņemšanā sabiedrībai ir tiesības līdzdarboties, ir lēmums par būvatļaujas izdošanu vai atteikumu to izdot. Ņemot vērā minēto, nav pieļaujama būvniecības ieceres publiskās apspriešanas rīkošana *pēc* būvatļaujas izdošanas.

Kulta Ēkas publiskās apspriešanas procesā Būvvalde un Pašvaldība radīja ilūzijas par to, ka sabiedrība tiek iesaistīta tāda lēmuma pieņemšanā, ar kuru tiks apstiprināta vai noraidīta Kulta Ēkas būvniecības iecere. Tā kā Būvvalde iesaistīja sabiedrību jau izdotas Būvatļaujas grozījumu (papildinājumu) pieņemšanā, tai vajadzēja nepārprotami šo nolūku atklāt sabiedrībai, lai iedzīvotāji saprastu, kāda lēmuma pieņemšanā tie līdzdarbojas. Tikpat svarīgi bija atklāt sabiedrībai, ka Kulta Ēka noteiktos apstākļos ir uzskatāma par paaugstinātas bīstamības objektu, lai sabiedrība pilnībā apzinātos Kulta Ēkas iespējamo ietekmi uz vidi.

Būvatļauja tika izdota, neievērojot Ozolnieku novada teritorijas plānojumā izvirzīto nosacījumu par sabiedriskās apspriešanas rīkošanu. Ievērojot atzinumā minēto, šāds procesuāls pārkāpums ir atzīstams par tik būtisku, lai tā dēļ Būvatļauju atzītu par prettiesisku.

II

Nav pamata piešķirt BIS publicētajai informācijai galveno lomu sabiedrības informēšanā par izdotajām būvatļaujām. Gan publikācija BIS, gan būvtāfeles ir vienlīdz nozīmīgas, viena otru papildinošas.

Ja būvniecības politikas veidotāji un tiesību normu piemērotāji uzskata, ka šobrīd būvvaldēm nav noteikts pienākums kontrolēt būvtāfeļu izvietojuma pienākuma izpildi, šāds pienākums būtu jāparedz, pilnveidojot būvniecību regulējošos normatīvos aktus, lai novērstu gadījumus, kad būvniecības ierosinātāji ignorē savu pienākumu izvietot būvtāfeli.

Valstij ir jāaizsargā visas Satversmē ierakstītās vērtības un intereses, paredzot starp tām atbilstošu līdzsvaru. Sabiedrībai ir svarīga gan ekonomiskā izaugsme, tostarp, indivīdu spēja īstenot savas ambīcijas, gan labvēlīga vide, gan pieeja atbilstošam atlīdzinājumam (tiesiskajiem aizsardzības līdzekļiem) tiesību aizskārums gadījumos. Valstij ir jāspēj saklausīt sabiedrību, kad tā norāda uz būtiskiem trūkumiem un līdzsvara izjukšanu, kritiski jāparaugās uz saviem iepriekš pieņemtajiem lēmumiem un attiecīgi jārīkojas, lai atjaunotu līdzsvaru un ļautu visiem gūt labumu, ko sniedz dzīve demokrātiskā un tiesiskā valstī.

ATZINUMA PAMATOJUMS

1. Faktiskie apstākļi

1.1. Notikumu hronoloģija

2021. gada 5. jūlijā Būvvaldē tika reģistrēta SIA SILABITES (turpmāk – Būvniecības Ierosinātājs) būvniecības iecere kulta ēkas apbedīšanas pakalpojumu sniegšanai Salgales pagastā, Jelgavas novadā, zemes vienībā ar kadastra Nr. 54780030115 (turpmāk un iepriekš – Kulta Ēka). Attiecīgajai būvniecības lietai Būvniecības informācijas sistēmā (turpmāk – BIS) piešķirts Nr. BIS-BL-415890-5291.

Būvvalde akceptēja Kulta Ēkas būvniecības ieceri un 2021. gada 17. augustā izdeva būvatļauju Nr. BIS-BV-4.1-2021-6381 (turpmāk – Būvatļauja). Būvatļauja stājās spēkā 2021. gada 19. augustā. Būvatļaujā kā projektēšanas nosacījums tika paredzēts, ka ir nepieciešama būvniecības ieceres publiska apspriešana, lai noteiktu papildu prasības atbilstoši būvniecības ieceres publiskās apspriešanas rezultātiem (skat. Būvatļaujas Projektēšanas nosacījumu sadaļas 11. un 11.1. punktu).

2021. gada 13. novembrī Būvvalde saņēma izskatīšanai Kulta Ēkas būvniecības ieceres būvprojektu Nr. BIS-BV-7.2-2021-65135. 2021. gada 13. novembrī Būvvalde izskatīja attiecīgo būvprojektu un, citastarp, konstatēja, ka nav izpildīts projektēšanas nosacījums par Kulta Ēkas būvniecības ieceres publisku apspriešanu. Līdz ar to 2021. gada 13. novembrī Būvvalde pieņēma lēmumu Nr. BIS-BV-5.2-2021-21 par publiskas apspriešanas nepieciešamību.

2021. gada 13. novembrī Būvvalde saņēma arī Būvniecības Ierosinātāja iesniegumu Nr. BIS-BV-22.4-2021-11242 par būvniecības ieceres nodošanu publiskai apspriešanai.

2021. gada 15. novembrī Būvvalde pieņēma lēmumu Nr. BIS-BV-5.3-2021-15 (Nr. 14.16/OA/40/2021) par publiskas apspriešanas uzsākšanu.

Attiecīgā Kulta Ēkas būvniecības ieceres publiskā apspriešana notika no 2021. gada 22. novembra līdz 2021. gada 21. decembrim. Publiskās apspriešanas ietvaros 2021. gada 7. decembrī tika attālināti rīkots arī Kulta Ēkas būvniecības ieceres prezentācijas pasākums jeb publiskās apspriešanas sanāksme.¹

2022. gada 21. janvārī Būvvalde sagatavoja pārskatu par publiskās apspriešanas rezultātiem Kulta Ēkas būvniecības iecerei.² Informācija par šo pārskatu tika publicēta arī Pašvaldības mājas lapā.³

2022. gada 16. februārī Iesniedzējs Būvvaldē apstrīdēja Būvatļauju.

2022. gada 14. martā Jelgavas novada pašvaldības Administratīvo aktu strīdu komisija pieņēma lēmumu Nr. JNP/2-30.1/22/6, kurā tā lēma gan atteikt atjaunot Būvatļaujas apstrīdēšanas termiņu (pamats – Administratīvā procesa likuma 79. panta trešās daļas 1. punkts), gan atstāt Būvatļauju negrozītu (pamats – Administratīvā procesa likuma 81. panta pirmā daļa, otrās daļas 1. punkts) (turpmāk – Komisijas lēmums).

2022. gada 11. aprīlī Iesniedzējs pārsūdzēja Komisijas lēmumu Administratīvajā rajona tiesā.

¹ Informācija par sabiedrisko apspriešanu un sabiedriskās apspriešanas sanāksmes video ieraksts pieejams šeit: <https://www.jelgavasnovads.lv/lv/novada-zinas/17382/sabiedriska-apspriesana-kulta-ekas-buvniecibas-iecerei-salgales-pagasta/>.

² Būvvaldes sagatavotais pārskats par publiskās apspriešanas rezultātiem kulta ēkas būvniecības iecerei pieejams šeit: https://www.jelgavasnovads.lv/images/userfiles/2022/P%C4%81rskats_par_public%C4%81s_apsprie%C5%A1anas_rezult%C4%81tiem.pdf.

³ Pieejams: <https://www.jelgavasnovads.lv/lv/novada-zinas/17583/apkopoti-sabiedriskas-apspriesanas-rezultati-kulta-ekas-buvniecibas-iecerei-salgales-pagasta/>.

2022. gada 11. maijā Administratīvā rajona tiesa nolēma noraidīt attiecīgo Iesniedzēja sūdzību (pamats – Administratīvā procesa likuma 48. panta trešā daļa) (turpmāk – Tiesas lēmums).

2022. gada 31. maijā Būvvalde pieņēma lēmumu Nr. BIS-BV-5.62-2022-429 “Par būvniecības ieceri “Kulta ēka apbedīšanas pakalpojumu sniegšanai”, Ozolnieku novads, Salgales pagasts, un tās publiskās apspriešanas rezultātu apstiprināšanu” (turpmāk – Būvvaldes 31.05.2022. lēmums).

2022. gada 5. jūlijā Iesniedzējs iesniedza Iesniegumu tiesībsargam.

2022. gada 9. augustā tiesībsargs ierosināja Pārbaudes lietu.

2022. gada 17. augustā Iesniedzējs iesniedza tiesībsargam papildu iesniegumu (Tiesībsarga birojā reģistrēts ar Nr. 1078), kurā tiesībsargam lūgts Pārbaudes lietas ietvaros vērtēt arī Jelgavas valstspilsētas pašvaldības rīcību – atbildes sniegšanas termiņa neievērošanu, atbildot uz Iesniedzēja iesniegumu. Attiecīgais iesniegums netika pievienots Pārbaudes lietai. Tā vietā Iesniedzējam tika sniegta atbilde uz šo iesniegumu tiesībsarga 2022. gada 14. septembra vēstulē Nr. 6-9/537.

2022. gada 16. novembrī Iesniedzējs iesniedza tiesībsargam un Būvvaldei vēl vienu iesniegumu (Tiesībsarga birojā reģistrēts ar Nr. 1454), kurā norādīts uz vairākiem citiem iespējamiem pārkāpumiem no Būvvaldes puses (turpmāk – Iesnieguma papildinājumi). Iesniedzējs lūdza šo iesniegumu un tā pielikumus pievienot Pārbaudes lietai. Iesniedzēja lūgums tika izpildīts ar atrunu, ka Pārbaudes lietas ietvaros tiks sniegts vērtējums tikai par Būvvaldes rīcību, neatbildot uz diviem no trim Iesniedzēja iesniegumiem. Par pārējiem jautājumiem Iesniedzējam tika sniegta atbilde tiesībsarga 2022. gada 15. decembra vēstulē Nr. 6-8/217.

1.2. Iesniedzēja viedoklis

Iesniedzēja ieskatā Kulta Ēkas būvniecības procesā nav ievērota likumā noteiktā kārtība, kādā organizējama būvniecības ieceres publiskā apspriešana. Proti, no būvniecību regulējošajiem normatīvajiem aktiem izriet, ka publiskā apspriešana ir paredzēta pirms būvatļaujas izsniegšanas, nevis pēc. Iesniedzēja ieskatā, Būvvaldes rīcība, organizējot Kulta Ēkas būvniecības ieceres publisko apspriešanu pēc Būvatļaujas izsniegšanas, vērtējama kā būtisks procesuāls pārkāpums, kas ietekmējis Būvatļaujas tiesiskumu.

Situācijā, kad būvatļauja tiek izsniegta pirms sabiedriskās apspriešanas, sabiedriskās apspriešanas mērķus nav iespējams nodrošināt, jo Būvvaldes lēmums, kura atklātuma kontrolei, citastarp, ir paredzēta sabiedriskā apspriešana, jau ir pieņemts. Sabiedriskās apspriešanas mērķis ir arī radīt iespēju ieinteresētajai sabiedrībai piedalīties lēmumu pieņemšanā, būt informētai par plānotajām būvniecības iecerēm, kā arī pārsūdzēt pieņemto būvvaldes lēmumu, ja tas ir pretrastisks.

Savukārt, Iesnieguma papildinājumos norādīts, ka Būvvalde nav ievērojusi viena mēneša atbildes sniegšanas termiņu, atbildot uz Iesniedzēja 2022. gada 1. jūlija iesniegumu Būvvaldei, Pašvaldībai un Jelgavas valstspilsētas pašvaldībai. Iesniedzējs situācijas skaidrojumu bija lūdzis sniegt savos 2022. gada 1. jūlija, 17. augusta un 18. oktobra iesniegumos. Atbilde tika sniegta 2022. gada 4. novembrī. Būvvalde nav nedz atvainojusies, nedz sniegusi objektīvus motīvus iemeslam, kādēļ atbilde uz attiecīgo iesniegumu ir sagatavota tikai pēc trešā iesnieguma.

1.3. Iestāžu viedoklis

Pašvaldība tiesībsargam paskaidroja,⁴ ka Būvniecības likuma 14. panta piektā daļā likumdevējs nav noteicis pienākumu Kulta Ēkas būvniecības iecerei rīkot publisko apspriešanu, tāpēc publiskā apspriešana nebija nepieciešama būvatļaujas izdošanai, kā arī ņemot vērā, ka šāda veida ēkas būvniecība atbilst atļautajam Ozolnieku novada teritorijas izmantošanas veidam. Savukārt, Būvniecības likuma 14. panta piektā daļa nosaka, ka publiskas apspriešanas rezultātus var izmantot, lai ietvertu būvatļaujā papildu nosacījumus, kas attiecas uz būves ietekmi uz vidi.

Būvvalde, vadoties no apsvērumiem, ka projektējamā ēka ir nozīmīga būve novadam, tā var nest vērtīgu piensumu novada arhitektūrai, funkcijai, pakalpojumu nodrošināšanai un ievērojot sabiedrības intereses, būvatļaujas projektēšanas nosacījumos, sabiedrības interesēs iekļāva nosacījumu, ka būvniecības ierosinātājam ir nepieciešams veikt publiskās apspriešanas procedūru. Šīs procedūras ietvaros Būvvalde bija paredzējusi uzklaut sabiedrības viedokli, nevis par būves pieļaujamību vai nepieļaujamību konkrētā vietā, kā tādu, bet gan sabiedrības viedokli par būves izskatu, novietojumu zemesgabalā un citiem arhitektoniskiem aspektiem, lai būvatļauju papildinātu ar papildus projektēšanas nosacījumiem. Līdz ar to Būvvalde uzskata, ka konkrētajā gadījumā maksimāli ir nodrošinājusi sabiedrības iesaisti būvniecības procesā. Savukārt, tas, ka atsevišķas personas nav izpratušas būvniecības procesa norisi, nenozīmē, ka pats būvniecības process un tā ietvaros pieņemtie lēmumi ir prettiesiski.

Būvniecības likuma regulējums neparedz domei lemt par būvniecības ieceri (Tiesas lēmums 3. lpp.) vai publicēt informāciju par izdoto būvatļauju. Citastarp, norādīts arī tas, ka Būvniecības Ierosinātājs bija izvietojis būvtāfeli atbilstoši normatīvo aktu prasībām, norādot būvatļaujas izsniegšanas faktu.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – VARAM) skaidroja Iesniedzējam,⁵ ka būvniecības ieceres publiskās apspriešanas mērķis ir saskaņot sabiedrības un būvniecības ierosinātāja intereses. Pēc būvniecības ieceres publiskās apspriešanas, pašvaldībai ir jāapkopo visi publiskās apspriešanas laikā izteiktie iebildumi un priekšlikumi un jāapkopo tie pārskatā. Sekojoši, izvērtējot savas administratīvās teritorijas iedzīvotāju viedokli, tai jāpieņem lēmums par būvniecības ieceri. Publiskas apspriešanas rezultātus pašvaldība var izmantot arī, lai ietvertu būvatļaujā papildu nosacījumus, kas attiecas uz būves ietekmi uz vidi.

Bez tam Pašvaldībai un Jelgavas valstspilsētas pašvaldībai, atbilstoši Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma Pārejas noteikumiem, jāsadarbojas dažādu pašvaldības uzdevumu kopīgā risināšanā ar mērķi nodrošināt pēc iespējas efektīvāku un iedzīvotāju interesēm atbilstošāku rīcību pakalpojumu sniegšanā to teritorijās. Tādēļ Ministrija ir aicinājusi Jelgavas novada domi, izvērtējot kulta ēkas apbedīšanas pakalpojumu sniegšanai būvniecības ieceri, t.sk. iedzīvotāju izteiktos iebildumus, kā arī to, ka Jelgavas valstspilsētā (salīdzinoši tuvu no plānotās būvniecības ieceres novadā) jau tiek realizēta līdzīga iecere – sēru nama, krematorija un kolumbārija jaunbūve pašvaldībai piederošajā nekustamajā īpašumā Zālītes ielā 2, apzināt iespējas nepieciešamos pakalpojumus Jelgavas novada iedzīvotājiem nākotnē organizēt sadarbībā ar Jelgavas pilsētu objektā Zālītes ielā 2, Jelgavā.

⁴ Pašvaldības 2022. gada 4. augusta vēstule tiesībsargam Nr. JNP/3-18/22/661 "Par būvniecības ieceri".

⁵ VARAM 2022. gada 12. janvāra vēstule Iesniedzējam u.c. Nr. 1-17/287 "Par kulta ēkas apbedīšanas pakalpojumu sniegšanai būvniecības ieceri Salgaļes pagastā, Jelgavas novadā".

Savukārt, Ekonomikas ministrija ir skaidrojusi,⁶ ka atbilstoši Būvniecības likuma 14. panta piektajai daļai, ja būvatļauja izdota, pārkāpjot šīs daļas noteikumus, augstāka iestāde vai tiesa, izlemjot jautājumu par apstrīdētās vai pārsūdzētās būvatļaujas tiesiskumu, izvērtē, vai pārkāpums ir tik būtisks, ka būvatļauja atceļama, un it īpaši pārbauda to, vai nav pārkāptas sabiedrības līdzdalības tiesības lēmumu pieņemšanā, līdz ar to persona ir tiesīga apstrīdēt vai pārsūdzēt būvniecības ieceres tiesiskumu.

Iepazīstoties ar būvniecības lietā Nr. BIS-BL-415890-5291 esošo informāciju un dokumentiem, var secināt, ka būvatļauja Nr. BIS-BV-4.1-2021-6381 ir izdota jau 2021. gada 17. augustā, bet būvniecības ieceres publiskā apspriešana notika tikai no 2021. gada 22. novembra līdz 2021. gada 21. decembrim. Ministrija norādīja, ka saskaņā ar Būvniecības likuma 14. panta trešās daļas 1. punktu, izskatot būvniecības ieceres iesniegumu, būvvalde atkarībā no būvniecības ieceres veida lemj par būvatļaujas izdošanu, atteikumu izdot būvatļauju vai būvniecības ieceres publisku apspriešanu. Tas nozīmē, ka regulējums paredz vispirms veikt būvniecības ieceres publisku apspriešanu, bet pēc tam, izvērtējot publiskās apspriešanas rezultātus, pieņem lēmumu par būvatļaujas izdošanu vai atteikumu izdot būvatļauju.

Ievērojot iepriekš minēto, Ekonomikas ministrija aicinājusi Būvvaldi savas kompetences ietvaros pārvērtēt 2021. gada 17. augustā izdotās būvatļaujas Nr. BIS-BV-4.1-2021-6381 tiesiskumu.

2. Tiesībsarga kompetence

Tiesībsargam ir piešķirta kompetence, kas tam ļauj risināt cilvēktiesību īstenošanas problēmas tādā veidā, kādā tiesa, likumdevējs vai izpildvara tās nespēj risināt pietiekami efektīvi.

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 11. panta 1., 3. un 4. punktu tiesībsarga kompetencē ir veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību, izvērtēt un veicināt labas pārvaldības principa ievērošanu valsts pārvaldē, kā arī atklāt trūkumus tiesību aktos, to piemērošanā un veicināt šo trūkumu novēršanu.

Kā to ir norādījis Latvijas Republikas Senāts (turpmāk – Senāts), cilvēktiesību aizsardzība un valsts pārvaldes darbības izvērtēšana ir gan tiesībsarga, gan arī administratīvo tiesu uzdevums. Tikai tiesībsarga īstenotā tiesību aizsardzības mehānisma pamatā ir tiesībsarga kā personas autoritāte un viņa secinājumi par konkrēto jautājumu ietverti atzinuma un ieteikuma formā, turpretim tiesa savu viedokli izsaka administratīvā procesa dalībniekiem saistošā nolēmumā. Turklāt abi šie tiesību aizsardzības mehānismi nevis izslēdz, bet gan var papildināt viens otru, jo vērtēšanā tiesā nav šķērslis vaicāt viedokli tiesībsargam un otrādi.⁷

Līdz ar to tiesībsargs var vērtēt Pašvaldības un Būvvaldes rīcību arī tādos gadījumos, kad privātpersona ir vērsusies administratīvajā tiesā savu tiesību aizsardzībai, ja attiecīgā jautājuma izskatīšana ir lietderīga un nepieciešama Tiesībsarga likuma 1. pantā noteiktā mērķa sasniegšanai. Kā norādīts Tiesībsarga likuma 24. panta otrajā daļā, tiesībsargs ierosina pārbaudes lietu, ja tas atbilst tiesībsarga funkcijām un uzdevumiem un personas norādīto jautājumu ir iespējams risināt.

Tādēļ Pārbaudes lietā tiesībsargs vērtē Pašvaldības un Būvvaldes rīcības atbilstību labas pārvaldības principam un Satversmes 115. pantam. Ievērojot pašvaldību autonomās

⁶ Ekonomikas ministrijas 2022. gada 5. janvāra vēstule Būvvaldei, Jelgavas novada iedzīvotājiem u.c. Nr. 3.3-6/2022/45N “Par būvniecības ieceri un tās publisku apspriešanu”.

⁷ Skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007. gada 14. decembra lēmuma lietā Nr. SKA – 679/2007, 11. punktu.

funkcijas un tiesu varas neatkarību, tiesībsargs nevar pārvērtēt Komisijas un Tiesas lēmuma tiesiskumu un pamatotību, taču šajā atzinumā ietvertais tiesībsarga vērtējums varētu palīdzēt pašvaldību iestādēm un tiesām turpmāk labāk izprast pašvaldību, būvvalžu un būvniecības ierosinātāju sabiedrības informēšanas pienākumu un šī pienākuma neievērošanas sekas.

Pārbaudes lietas izskatīšanas gaitā tiesībsargs saskatīja nepieciešamību vērtēt vēl divus papildu apstākļus. Pirmkārt, vērtēts, kā sabiedrība vispār tiek informēta par izdotajām būvatļaujām. Otrkārt, pārbaudīts, vai praksē tiek kontrolēta būvniecības ierosinātāju pienākuma izvietot būvtāfeli par saņemto būvatļauju izpilde. Šie jautājumi skar personu tiesības zināt savas tiesības un sabiedrības tiesības uz vides informāciju (Satversmes 90. un 115. pants), kā arī personu tiesības uz taisnīgu tiesu un atbilstošu atlīdzinājumu un sabiedrības tiesības apstrīdēt ar vidi saistītus lēmumus (Satversmes 92. un 115. pants), tādēļ ir pārbaudāms, vai nepastāv tādi trūkumi tiesiskajā regulējumā vai to piemērošanas kārtībā, kas nepamatoti ierobežotu šīs tiesības.

Nemot vērā minēto, šis atzinums nosacīti iedalīts divās daļās. Pirmajā daļā vērtēts Pašvaldības un Būvvaldes rīcības tiesiskums.

Savukārt, otrajā daļā vērtēts būvniecības normatīvo aktu regulējums un tā piemērošana attiecībā uz sabiedrības informēšanu par izdotajām būvatļaujām, jo īpaši būvtāfeļu izvietojumu. Šī jautājuma izskatīšanā tiesībsargs, citastarp, lūdza arī pilsoniskās sabiedrības viedokli. Pirmkārt, tika uzrunātas sabiedrības līdzdalības, pilsētu attīstības un vides aizsardzības biedrības. Viedokli sniedza četras šādas biedrības:

- biedrība Apvienība “Pilsēta cilvēkiem” (turpmāk – apvienība “Pilsēta cilvēkiem”);
- biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS” (turpmāk – PROVIDUS);
- biedrība “Jūrmalas aizsardzības” biedrība (turpmāk – Jūrmalas aizsardzības biedrība); un
- biedrība “Jelgavas attīstībai”.

Otrkārt, tika uzrunātas tās biedrības, kuras 2013. gadā aktīvi iesaistījās jautājumā par būvatļauju apstrīdēšanas kārtības pārskatīšanu.⁸ Viedokli tiesībsargam sniedza divas šādas biedrības:

- biedrība Latvijas Darba devēju konfederācija (turpmāk – LDDK); un
- biedrība Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera (turpmāk – LTRK).

3. Juridiskais pamatojums

3.1. Tiesības uz labvēlīgu vidi

Satversmes 115. pants paredz, ka valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu. Sabiedrības tiesības piedalīties ar vidi saistītu jautājumu pieņemšanā līdzās tiesībām uz vides informāciju un tiesībām uz tiesas pieejamību ar vidi saistītu jautājumu pārsūdzēšanā

⁸ Skat. likumprojekta “Grozījumi Būvniecības likumā” pirmā lasījuma stenogrammu (07.02.2013), pieejama: <https://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/F0862A14D0258988C2257B1000306A34?OpenDocument>.

ir uzskatāmas par Satversmes 115. pantā nostiprināto tiesību uz labvēlīgu vidi *procesuālajiem* elementiem.⁹

Sabiedrības līdzdalības tiesības ir konkretizētas Vides aizsardzības likumā un to juridiskais avots ir Orhūsas konvencija par pieeju informācijai, *sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā* un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (turpmāk – Orhūsas konvencija).¹⁰

Jau no paša Orhūsas konvencijas nosaukuma ir acīmredzami, ka sabiedrības līdzdalība attiecas tieši uz līdzdalību kāda lēmuma pieņemšanā. Proti, jābūt konkrētam lēmumam, kurš ietekmē vai var ietekmēt vidi, kura pieņemšanā sabiedrība līdzdarbojas.

Minēto apstiprina Vides aizsardzības likuma 8. panta pirmās daļas 3. punktā noteiktais, ka sabiedrībai ir tiesības piedalīties tādu lēmumu pieņemšanā un plānošanas dokumentu sagatavošanā, arī grozījumu sagatavošanā tajos, kuri var ietekmēt vidi. Sabiedrība šīs tiesības var īstenot, *pirms* ir pieņemts attiecīgais lēmums vai dokuments, tai skaitā attiecībā uz iecerētu būvniecību – saskaņā ar būvniecību reglamentējošiem normatīvajiem aktiem.

Būvniecības likuma 4. panta 4. punktā ir noteikts, ka būvniecībā ievēro sabiedrības līdzdalības principu, saskaņā ar kuru šajā likumā noteiktajos gadījumos tiek nodrošināta būvniecības ieceres publiska apspriešana. Savukārt, 3. punktā ir noteikts, ka būvniecībā ievēro arī atklātības principu, saskaņā ar kuru būvniecības process ir atklāts, sabiedrība tiek informēta par paredzamo būvniecību un saistībā ar to pieņemtajiem lēmumiem.

Saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 14. punktu viena no pašvaldības autonomajām funkcijām bija nodrošināt savas administratīvās teritorijas būvniecības procesa tiesiskumu.

Vienlaikus tiesības uz labvēlīgu vidi ietver arī *materiālo* dimensiju. Proti, saskaņā ar ANO 1972. gada Stokholmas konferences “Par cilvēka vidi” deklarācijas 1. pantā un Orhūsas konvencijas 1. pantā atzīto tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, citastarp, nozīmē tiesības dzīvot vidē, kuras stāvoklis neapdraud personas veselību un labklājību.¹¹

3.2. Tiesības zināt savas tiesības

Satversmes 90. pants paredz, ka ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības.

Satversmes 90. pantā minēto “tiesību” loks neaprobežojas ar tiesību normām un normatīvajiem aktiem. Šis pants garantē privātpersonai tiesības būt informētai par savām tiesībām arī individuālu tiesisku attiecību ietvaros.¹²

Satversmes 90. panta jēgu var īsumā formulēt šādi: privātpersonai ir jāzina, kādas tiesiskās sekas rodas, radīsies vai var rasties no noteiktiem juridiskiem faktiem vai noteiktas rīcības (darbības vai bezdarbības), lai viņa varētu izdarīt apzinātu izvēli un vajadzības gadījumā pielāgot savu rīcību.¹³

⁹ Skat. Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 12. punktu un Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2018. gada 26. janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-757/2018 8. punktu.

¹⁰ Skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2018. gada 26. janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-757/2018, 9. punktu.

¹¹ Skat. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2009. gada 6. jūlija sprieduma lietā Nr. 2008-38-03 9. punktu.

¹² Skat. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2011, 64. lpp.

¹³ Skat. turpat un grāmatas atsaucē minēto Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu.

3.3. Tiesības uz taisnīgu tiesu un atbilstošu atlīdzinājumu

Satversmes 92. panta pirmais teikums paredz, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.

Valstij (tās iestādēm) ir pienākums arī atturēties no jebkādam darbībām, kas rada nepamatotus šķēršļus personas pilnvērtīgām iespējām vērsties tiesā. Eiropas Cilvēktiesību tiesa par personas tiesību uz tiesas pieejamību pārkāpumu ir atzinusi, piemēram, gadījumā, ja iestāde nepamatoti neizsniedz personai informāciju vai konkrētus dokumentus, kas tai nepieciešami, lai vērstos tiesā.¹⁴

Savukārt, Satversmes 92. panta trešais teikums paredz, ka nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Tas ir tiesību uz taisnīgu tiesu pamatmērķis (uzdevums).¹⁵ Proti, personas netiesājas procesa dēļ, bet, lai panāktu konkrētu rezultātu – atlīdzinājumu, kas novērstu vai mazinātu tiesību aizskārums un tā radītās sekas.

Lai gan tiesību aktos biežāk tiek norādīts uz atbilstīgu atlīdzinājumu par zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, nav pamatoti aprobežoties tikai ar šiem tiesiskajiem aizsardzības līdzekļiem. Tiesiskos aizsardzības līdzekļus var sagrupēt piecās grupās atkarībā no to mērķa: 1) aizskarto tiesību atzīšana (piemēram, īpašuma tiesību atzīšana); 2) iepriekšējā stāvokļa pirms tiesību aizskārums atjaunošana (*restitutio in integrum*) un/vai tiesību aizskarošās darbības novēršana (piem., lietas izprasīšana no sveša, nelikumīga valdījuma, darījuma vai akta atzīšana par spēkā neesošu); 3) juridiskā atbildība: krimināltiesiskā, administratīvā, civiltiesiskā atbildība; 4) tiesību realizācija vai piespiedu izpilde un 5) tiesiskās attiecības izbeigšana vai grozīšana.¹⁶

3.4. Labas pārvaldības princips

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka no Latvijas Republikas Satversmes 1. panta un 89. panta, kurā noteikts, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem, izriet labas pārvaldības princips.¹⁷ Labas pārvaldības princips ir ietverts arī Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 10. panta piektajā daļā. Tajā norādīts, ka valsts pārvalde savā darbībā ievēro labas pārvaldības principu, kas ietver atklātību pret privātpersonu un sabiedrību, datu aizsardzību, taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā un citus noteikumus, kuru mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses. Kā jau minēts, arī Būvniecības likumā atklātības princips ir nostiprināts kā viens no būvniecības principiem.

Kā to uzsver Senāts, VPIL 10. pantā ir ietverti fundamentāli valsts pārvaldes darbības principi, kuru ievērošanai valsts pārvaldes darbībā jābūt pašsaprotamai. Valsts pārvalde ir izveidota, lai darbotos sabiedrības interesēs, un tās darbībai ir jābūt vērstai tikai un vienīgi uz tādu mērķu sasniegšanu, kas atbilst sabiedrības interesēm. Iestādes rīcība, kas ir patvaļīga un neatbilst pilnvarojuma jēgai un mērķim, ir pretēja tiesiskas valsts pārvaldes būtībai un grauj sabiedrības uzticību valsts pārvaldei.¹⁸

¹⁴ Skat. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2011, 130. lpp. un tur minētās atsauces.

¹⁵ Skat. turpat, 148. lpp.

¹⁶ Skat. turpat, 150. lpp.

¹⁷ Skat. Satversmes tiesas 2003. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2002-12-01 6. punktu.

¹⁸ Skat. Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2020. gada 27. novembra spriedumu lietā Nr. SKA-395/2020 (A420308316), 12. punktu.

3.5. Tiesības vērsties ar iesniegumu un saņemt atbildi

Satversmes 104. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem par to kompetencē esošiem jautājumiem un saņemt atbildi pēc būtības.

Iekļaujot šādu normu pamattiesību katalogā, mūsu valsts ir izšķīrusies atzīt, ka gadījumā, ja privātpersona vērsas iestādē ar iesniegumu, tā var sagaidīt, ka iestāde uz šo iesniegumu kaut kā reagēs (atbildēs), ja vien iesniegums nav tāds, kas acīmredzami neprasa nekādu atbildi. Tas būtībā ir cieņpilnas izturēšanās pret privātpersonu jautājums, kas balstās cilvēka cieņā kā mūsu valsts pamatvērtībā un labas pārvaldības principā, kas, citastarp, paredz, ka valsts pārvaldes attieksme attiecībā ar privātpersonu ir pieklājīga, atsaucīga un cieņpilna. Šāda attieksme veicina arī cilvēku cieņu pret savu valsti un uzticēšanos tai.¹⁹

Iesniegumu likuma 5. panta trešā daļa paredz, ka iestāde atbildi pēc būtības sniedz saprātīgā termiņā, ņemot vērā iesniegumā minētā jautājuma risināšanas steidzamību, bet ne vēlāk kā viena mēneša laikā no iesnieguma saņemšanas, ja likumā nav noteikts citādi.

4. Tiesībsarga vērtējums

I

4.1. Vai būvniecības ieceres publisko apspriešanu var rīkot *pēc* būvatļaujas izdošanas?

Būvniecības likuma 14. panta trešās daļas 1. punkts paredz, ka, izskatot būvniecības ieceres iesniegumu, būvvalde atkarībā no būvniecības ieceres veida lemj par: būvatļaujas izdošanu, atteikumu izdot būvatļauju vai būvniecības ieceres publisku apspriešanu. Savukārt, Ministru kabineta 2014. gada 28. oktobra noteikumu Nr. 671 “Būvniecības ieceres publiskas apspriešanas kārtība” (turpmāk – MK Noteikumi Nr. 671) 17. punktā ir norādīts, ka publiskas apspriešanas pārskats ir viens no dokumentiem, kuru būvvalde ņem vērā, kad tā pieņem lēmumu par būvatļaujas izdošanu vai atteikumu izdot būvatļauju.

Arī Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumā ir norādīts, ka būvniecības publiskā (sabiedriskā) apspriešana ir būvniecības procesa (būvprojektēšanas procesa sagatavošanas) sastāvdaļa, kas likumā noteiktos gadījumos ir nepieciešama, *pirms* pašvaldība pieņem lēmumu par būvniecību (izsniedz būvatļauju).²⁰

2021. gada 17. augustā, kad tika izdota Būvatļauja, Būvvalde vienā administratīvajā aktā pēc būtības ietvēra 2 lēmumus: lēmumu par būvatļaujas izdošanu un lēmumu par būvniecības ieceres publisku apspriešanu. Taču lēmums par būvniecības ieceres publisku apspriešanu netika noformēts kā atsevišķs lēmums, bet gan ietverts Būvatļaujā kā projektēšanas nosacījums. Kā atsevišķs lēmums tas tika noformēts tikai 2021. gada 13. novembrī, kad tika pieņemts lēmums Nr. BIS-BV-5.2-2021-21 par publiskas apspriešanas nepieciešamību.

Šāda rīcība ir pretrunā Būvniecības likuma 14. panta trešās daļas 1. punktam, kurš paredz, ka izskatot būvniecības ieceres iesniegumu, būvvalde atkarībā no būvniecības ieceres veida lemj par: būvatļaujas izdošanu, atteikumu izdot būvatļauju *vai* būvniecības ieceres publisku apspriešanu. Proti, saikļa “vai” lietošana attiecīgajā tiesību normā nozīmē

¹⁹ Skat. Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2021. gada 21. maija lēmumu lietā Nr. SKA-932/2021 (670003021), 12. punktu.

²⁰ Skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumu teritorijas plānošanas, būvniecības un vides lietās 2008-2012, Rīga, 2013, 41. lpp.

to, ka šie ir alternatīvi lēmumi. Vienlaicīgi nevar pieņemt vairākus lēmumus. Var pieņemt tikai vienu no minētajiem lēmumiem.

Ēku būvnoteikumu 54.1. punkts (ne šī brīža redakcijā, ne tajā redakcijā, kas bija spēkā Būvatļaujas izdošanas laikā) neparedz, ka būvatļaujās kā projektēšanas nosacījumu varētu ietvert prasību par būvniecības ieceres publiskas apspriešanas nepieciešamību.

Līdz ar to secināms, ka **būvniecību regulējošie normatīvie akti viennozīmīgi un nepārprotami norāda uz to, ka būvniecības procesa ietvaros lēmums, kura pieņemšanā sabiedrībai ir tiesības līdzdarboties, ir lēmums par būvatļaujas izdošanu vai atteikumu to izdot. Ņemot vērā minēto, nav pieļaujama būvniecības ieceres publiskās apspriešanas rīkošana pēc būvatļaujas izdošanas.**

Arī Ekonomikas ministrija ir norādījusi, ka regulējums paredz vispirms veikt būvniecības ieceres publisku apspriešanu, bet pēc tam, izvērtējot publiskās apspriešanas rezultātus, pieņem lēmumu par būvatļaujas izdošanu vai atteikumu izdot būvatļauju.²¹

Saskaņā ar Būvniecības likuma 14. panta piekto daļu, lai būvvalde secinātu, ka tai ir jānodrošina būvniecības ieceres publisku apspriešanu, būvvaldei ir jāvērtē tas, vai ir ierosināta tāda objekta būvniecība, kurš (i) atrodas blakus dzīvojamai vai publiskai apbūvei un (ii) var radīt būtisku ietekmi (smaku, troksni, vibrāciju vai cita veida piesārņojumu). Ja attiecīgais objekts var radīt būtisku ietekmi, būvvaldei ir pienākums nodrošināt būvniecības ieceres publisko apspriešanu *pirms* tā pieņem lēmumu par ierosinātā objekta būvniecības ieceri, izņemot, ja: (i) būvniecības iecerei ir veikts ietekmes uz vidi novērtējums; vai (ii) teritorijai, kurā paredzēta būve, ir spēkā esošs detālplānojums. Papildus šajā pantā ir noteikts arī tas, ka pašvaldība saistošajos noteikumos var paredzēt arī citus gadījumus, kad rīkojama būvniecības ieceres publiska apspriešana. Līdz ar to būvvaldēm ir jāpārbauda arī pašvaldību saistošo noteikumu regulējums, lai pārliecinātos, ka normatīvie akti nenosaka arī citus gadījumus, kad publiskā apspriešana ir obligāta.

Pašvaldības skaidrojumā tiesībsargam Pašvaldība norāda, ka Būvniecības likuma 14. panta piektajā daļā likumdevējs nav noteicis pienākumu Kulta Ēkas būvniecības iecerei rīkot publisko apspriešanu, tāpēc publiskā apspriešana nebija nepieciešama būvatļaujas izdošanai, kā arī ņemot vērā, ka šāda veida ēkas būvniecība atbilst atļautajam Ozolnieku novada teritorijas izmantošanas veidam. Savukārt Būvniecības likuma 14. panta piektā daļa nosaka, ka publiskas apspriešanas rezultātus var izmantot, lai ietvertu būvatļaujā papildu nosacījumus, kas attiecas uz būves ietekmi uz vidi.²²

Saskaņā ar Būvvaldes paskaidrojumiem tiesībsargam, šajā gadījumā Būvvalde nav uzskatījusi, ka Kulta Ēkas būvniecības iecerei normatīvie akti būtu paredzējuši obligātu publisko apspriešanu. Taču, apzinoties, ka daudzas personas ikdienā neizmanto BIS un neskatās, kādas būvniecības ieceres ir plānotas to tuvumā, Būvvalde uzlika pienākumu Būvniecības Ierosinātajam nodrošināt Kulta Ēkas būvniecības ieceres publisko apspriešanu, lai ļautu sabiedrībai iepazīties ar paredzēto būvniecības ieceri.

Kā norāda Pašvaldība, šīs procedūras ietvaros Būvvalde bija paredzējusi uzklaut sabiedrības viedokli, nevis par būves pieļaujamību vai nepieļaujamību konkrētā vietā, kā tādu, bet gan sabiedrības viedokli par būves izskatu, novietojumu zemesgabalā un citiem arhitektoniskiem aspektiem, lai būvatļauju papildinātu ar papildus projektēšanas nosacījumiem.²³

²¹ Ekonomikas ministrijas 2022. gada 26. jūlija vēstule tiesībsargam Nr. 3.3-6/2022/4724N "Par būvniecības ieceres publisko apspriešanu" un 2022. gada 5. janvāra vēstule Būvvaldei, Jelgavas novada iedzīvotājiem u.c. Nr.3.3.-6/2022/45N "Par būvniecības ieceri un tās publisku apspriešanu".

²² Pašvaldības 2022. gada 4. augusta vēstule tiesībsargam Nr. JNP/3-18/22/661 "Par būvniecības ieceri".

²³ Turpat.

Sabiedrības līdzdalība ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā ir uzskatāma par instrumentu labākai risinājumu meklēšanai. Būvniecības procesā tā paredzēta, lai ietvertu *vēl neizdotā* būvatļaujā papildu nosacījumus, kas attiecas uz būves ietekmi uz vidi. Savukārt, MK Noteikumu Nr. 671 2. punkts nosaka, ka publiskas apspriešanas mērķis ir saskaņot sabiedrības un būvniecības ierosinātāja intereses, nodrošinot būvvaldes lēmuma atklātumu saistībā ar attiecīgās teritorijas attīstību.

Taču šajā gadījumā publiskā apspriešana netika rīkota, lai ļautu sabiedrībai īstenot tās tiesības uz līdzdalību lēmuma (par būvatļaujas izdošanu vai atteikumu to izdot) pieņemšanā, kā to paredz būvniecību regulējošie normatīvie akti. Tā tika rīkota ar nolūku sabiedrībai ļaut piedalīties Būvatļaujas grozījumu (papildinājumu) izstrādē (skat. zemāk 4.3. sadaļu).

Būtiski uzsvērt arī to, ka publiskajās tiesībās atšķirībā no privāto tiesību principa “atļauts viss, kas nav aizliegts”, darbojas princips “atļauts ir tikai tas, kas ir noteikts ar tiesību normu”. Valsts iestāde nevar pamatot savu rīcību ar to, ka tiesību norma neparedz attiecīgas rīcības aizliegumu.²⁴ Līdz ar to šajā gadījumā Būvvaldes rīcība nav atbildusi arī attiecīgajam publisko tiesību principam.

4.2. Vai publiskās apspriešanas rīkošana pēc būvatļaujas izdošanas ir būtisks pārkāpums?

No iepriekš minētā izriet, ka Pašvaldība ir rīkojusi publisko apspriešanu pretēji būvniecību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. Vai šāds pārkāpums ir tik būtisks, lai atceltu izdoto Būvatļauju, atkarīgs no tā, vai Kulta Ēkas būvniecības iecerei bija obligāti rīkojama publiskā apspriešana *pirms* tiek pieņemts lēmums par būvatļaujas izdošanu vai atteikumu to izdot.

Prasība, lai sabiedrībai būtu nodrošinātas pienācīgas iespējas sabiedriskās apspriešanas ietvaros iegūt informāciju par plānoto būvniecību un izteikt savu viedokli, ir nesaraucjami saistīta un izšķiroši ietekmē arī to, kā nodrošināt, lai konkrēta būvniecība nepārkāptu vides normatīvos aktus vai neradītu būtisku (nesamērīgu) kaitējumu videi. Tāpēc tas, ka pašvaldība nav izpildījusi pienākumu nodrošināt būvniecības ieceres sabiedrisko apspriešanu, lai arī tāda bija nepieciešama, var būt būtisks pārkāpums būvatļaujas izsniegšanas procesā.²⁵

Ja Kulta Ēkas būvniecības iecerei likumā nebija noteikta obligāta publiskā apspriešana, tad Būvvaldei nemaz nebija jāuzliek Būvniecības Ierosinātajam pienākums organizēt publisko apspriešanu. Tātad, nebija arī jārada sabiedrībai iespēja izteikt savu viedokli par Kulta Ēkas būvniecības ieceri.

Savukārt, ja Būvniecības likums noteiktu, ka Kulta Ēkas būvniecības iecerei obligāti būtu jānodrošina publiskā apspriešana saskaņā ar Būvniecības likuma 14. panta piekto daļu, tad publiskās apspriešanas organizēšana pēc būvatļaujas izdošanas, nevis pirms, iespējams, būtu uzskatāma par būtisku sabiedrības tiesību uz līdzdalību pārkāpumu. Kā norādījis arī Senāts, gadījumā, ja būvatļauja ir izdota, neievērojot Būvniecības likumā izvirzīto nosacījumu par sabiedriskās apspriešanas rīkošanu, tad šāds procesuāls pārkāpums ir atzīstams par tik būtisku, lai tā dēļ pārsūdzēto būvatļauju atzītu par prettiesisku.²⁶

²⁴ Skat. Neimanis J., Ievads tiesībās, Rīga, 2004., 115. lpp.

²⁵ Skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2018. gada 26. janvāra lēmums lietā Nr. SKA-757/2018, 11. punkts.

²⁶ Skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA – 255 16. punktu.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumu Nr. 1082 “Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai” 1. pielikuma 8.2. apakšpunktu un 2. pielikuma 1.1.1. apakšpunktu Būvniecības Ierosinātajam krematorijas darbībai bija jāiegūst arī Valsts vides dienesta atļauja B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai. Šī prasība tika izpildīta, proti, Būvniecības Ierosinātajam tika izsniegta 2022. gada 28. jūnija B kategorijas piesārņojošas darbības atļauja Nr. AP22IB0008 (turpmāk – B kategorijas atļauja).²⁷ B kategorijas atļaujas pielikumā Valsts vides dienesta vērtējumā, citastarp, minēts, ka, ja kremācijas krāšņu darbības laikā tiks nodrošināta iekārtu tehniskajā aprakstā un ekspluatācijas noteikumos izvirzīto uzraudzības un kopšanas prasību ievērošana, tad netiks radīta būtiska negatīva ietekme uz vidi. Ja nav būtiskas ietekmes (smaku, trokšņa, vibrāciju vai cita veida piesārņojuma), tad saskaņā ar Būvniecības likuma 14. panta piekto daļu Būvvaldei nav jānodrošina būvniecības ieceres publiska apspriešana.

Tālāk pārbaudāms, vai publiskās apspriešanas nepieciešamība bija noteikta pašvaldības saistošajos noteikumos. Saskaņā ar BIS pieejamo informāciju Kulta Ēkas būvniecības iecere tika reģistrēta Būvvaldē 2021. gada 5. jūlijā. Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma (redakcijā, kas bija spēkā būvniecības ieceres iesniegšanas brīdī) Pārejas noteikumu 17. punkts paredzēja, ka 2021. gada pašvaldību vēlēšanās ievēlētā novada dome izvērtē novadu veidojošo bijušo pašvaldību pieņemtos saistošos noteikumus un pieņem jaunus novada saistošos noteikumus. Līdz novada saistošo noteikumu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 2022. gada 1. jūnijam ir spēkā novadu veidojošo bijušo pašvaldību saistošie noteikumi, izņemot saistošos noteikumus par teritorijas plānojumu, kurus izstrādā līdz 2025. gada 31. decembrim.

Brīdī, kad Būvvaldē tika iesniegta Kulta Ēkas būvniecības iecere, vēl nebija pieņemti šobrīd spēkā esošie Pašvaldības 2021. gada 7. jūlijā saistošie noteikumi Nr. 1 “Jelgavas novada pašvaldības nolikums”. Līdz ar to spēkā joprojām bija Ozolnieku novada domes izdotie 2009. gada 13. oktobra saistošie noteikumi Nr. 27/2009 “Ozolnieku novada pašvaldības nolikums”.²⁸ Šajos noteikumos nebija noteikti papildus gadījumi, kad būtu nepieciešama būvniecības ieceres publiska apspriešana.

Iesniegumā Iesniedzējs, citastarp, min, ka viņam bija pamats paļauties uz to, ka gadījumos, kad būvniecības iecere tiek atzīta par sabiedriski nozīmīgu, iedzīvotāji atbilstīgi tiek informēti par šādu ieceri, un tiem ir iespēja piedalīties lēmuma pieņemšanas procedūrā. Proti, Iesniedzējs norāda, ka ēkas atzīšana par sabiedriski nozīmīgu būtu tāds gadījums, kad ir nepieciešams rīkot publisko apspriešanu. Taču jānorāda, ka tikai pēc 2021. gada 7. jūlija, kad tika pieņemti Pašvaldības 2021. gada 7. jūlija saistošie noteikumi Nr. 1 “Jelgavas novada pašvaldības nolikums”, tā 110.3. apakšpunktā tika paredzēts, ka publiskā apspriešana jārīko, ja tiek celta sabiedriski nozīmīga būve. Kulta Ēkas būvniecības ieceres iesniegšanas brīdī šie saistošie noteikumi vēl nebija spēkā. Turklāt Pašvaldībai būtu jāpārvērtē, cik veiksmīga ir jēdziena “sabiedriski nozīmīga būve” lietošana, ja šāds jēdziens Būvniecības likumā un būvniecību regulējošajos Ministru kabineta noteikumos vairs netiek lietots. Šāds jēdziens iepriekš bija definēts Ministru kabineta 1997. gada 1. aprīļa noteikumu Nr. 112 “Vispārīgie būvnoteikumi” 25.² punktā (vairs nav spēkā). Šobrīd spēkā esošajos Ministru kabineta 2014. gada 19. augusta noteikumos Nr. 500

²⁷ Atļauja atrodama Valsts vides dienesta datubāzē, pieejama: <https://registri.vvd.gov.lv/izsniegtas-atlaujas-un-licences/a-un-b-atlaujas/>.

²⁸ Ozolnieku novada pašvaldības nolikums pieejams: <https://www.ozolnieki.lv/saistosie-noteikumi-zpe/page-ozolnieku-novada-pasvaldibas-nolikums>.

“Vispārīgie būvnoteikumi” vairs nav definēts jēdziens “sabiedriski nozīmīga būve”, līdz ar to praksē varētu rasties problēmas ar šī jēdziena interpretāciju.

Papildus atsevišķi gadījumi, kad ir nepieciešama būvniecības ieceres publiska apspriešana, ir noteikti Ozolnieku novada domes 2020. gada 12. martā izdotajos saistošajos noteikumos Nr. 5/2020 “Ozolnieku novada teritorijas plānojuma grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” (turpmāk – Ozolnieku novada teritorijas plānojums).²⁹ Atbilstoši Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumu Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” 3. pielikuma “Teritorijas izmantošanas veidu klasifikators” 24. punktam “Publiskā vai privātā ārtelpa” krematorijas klasificējas kā labiekārtotas ārtelpas (kods: 24001). Šādām būvēm Ozolnieku novada teritorijas plānojumā nebija paredzēta nepieciešamība veikt būvniecības ieceres publisko apspriešanu.

Papildus Būvniecības Ierosinātajam izsniegtajā B kategorijas atļaujā ir norādīts, ka tā, citastarp, ir izsniegta kremācijas krāšņu “Phoenix II-1” darbībai, ar katras iekārtas maksimālo ievadīto siltuma jaudu 0,44 MW, kā kurināmo izmantojot dabasgāzi līdz 300 000 m³/gadā (1. scenārijs) vai sašķidrināto propāna gāzi līdz 300 000 m³/gadā (gāzes fāzē) jeb 600 t/gadā (šķidrā fāzē) (2. scenārijs). Šīs atļaujas pielikumā, citastarp, ir norādīts, ka, **ja tiks realizēts 2. scenārijs un kā kurināmais kremācijas krāsns procesa nodrošināšanai tiks izmantota sašķidrināta naftas (propāna) gāze** (uzglabās divās pazemes tvertnēs ar tilpumu 9.15 m³, vienlaicīgi uzglabājams daudzums 9,516 tonnas), **krematorija**, saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 19. septembra noteikumu Nr. 563 “Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība” (turpmāk – MK Noteikumi Nr. 563) 2.3.1. apakšpunktu **ir uzskatāma par paaugstinātas bīstamības objektu**, jo bīstamo vielu maksimālais daudzums pārsniedz MK Noteikumu Nr. 563 1. pielikumā uzliesmojošām gāzēm (1. vai 2. kategorijas uzliesmojošas gāzes) norādīto kvalificējošo daudzumu 1 tonna.

Līdz ar to saskaņā ar Būvniecības Ierosinātajam izsniegto B kategorijas atļauju Kulta Ēka noteiktos apstākļos (t.i. atkarībā no īstenotā scenārija un izmantotā kurināmā) var tikt uzskatīta par C kategorijas paaugstinātas bīstamības objektu.

Ozolnieku novada teritorijas plānojuma 145. punktā, savukārt, ir noteikts, ka pirms būvniecības ieceres, kur pieļaujama paaugstinātas bīstamības objektu būvniecība, ir nepieciešams veikt būvniecības ieceres publisko apspriešanu. 146. punkts paredz, ka pašvaldības dome pieņem lēmumu par publiskās apspriešanas nepieciešamību vidi piesārņojošu un paaugstinātas bīstamības objektu būvniecībai un ierīkošanai. Pēc publiskās apspriešanas beigām pašvaldības dome pieņem lēmumu par vidi piesārņojošu un paaugstinātas bīstamības objektu būvniecības vai ierīkošanas pieļaujamību vai aizliegumu to veikt.

Ozolnieku novada teritorijas plānojuma 13. punktā paaugstinātas bīstamības objekti definēti kā objekti kam ir ēkas vai inženierbūves, kuras tiek izmantotas saimnieciskā vai citā veidā, kas saistīts ar enerģijas ražošanu un uzkrāšanu, elektromagnētisko starojumu, ugunsnedrošu, sprādzienbīstamu, bīstamu ķīmisku vielu un maisījumu, bīstamo atkritumu, augu karantīnas organismu, bioloģiski aktīvu un radioaktīvu vielu, kodolmateriālu un to atkritumu pārstrādi, apstrādi, ražošanu, lietošanu, uzglabāšanu un transportēšanu. Pēc būtības identiska definīcija ir iekļauta arī Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 14. panta pirmajā daļā. Uz šī likuma pamata ir izdoti arī MK Noteikumi Nr. 563.

²⁹ Ozolnieku novada teritorijas plānojums pieejams: https://geolatvija.lv/geo/tapis3#document_16413.

Ir apšaubāms, vai Ozolnieku novada teritorijas plānojuma 146. punkta prasība domei lemt par paaugstinātas bīstamības objekta būvniecības pieļaujamību vai aizliegumu to veikt ir leģitīma, ņemot vērā, ka Būvniecības likums neparedz pašvaldībām šādas pilnvaras. Taču 145. punkta prasības gan būtu interpretējamas tā, ka par būvniecības ieceri, kur pieļaujama paaugstinātas bīstamības objektu būvniecība, ir nepieciešams veikt būvniecības ieceres publisko apspriešanu, ņemot vērā, ka būvniecības lieta tiek ierosināta (administratīvais process tiek uzsākts) tajā brīdī, kad būvniecības ieceres iesniegums tiek iesniegts būvvaldē. Un pilnvarojums pašvaldībām noteikt šādus papildus gadījumus, kad rīkojama būvniecības ieceres publiskā apspriešana, ir noteikts Būvniecības likuma 14. panta piektajā daļā.

Līdz ar to Būvatļauja tika izdota, neievērojot Ozolnieku novada teritorijas plānojumā izvirzīto nosacījumu par sabiedriskās apspriešanas rīkošanu.

Saskaņā ar Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 13. panta otrās daļas 1. punktu paaugstinātas bīstamības objektu īpašniekiem ir jānodrošina šī objekta drošumu, kā arī uzturēšanu un ekspluatēšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām un tā, lai neradītu draudus cilvēku, vides un īpašuma drošībai. Proti, šādu objektu ekspluatācija var būt saistīta ar drošības riskiem. Līdz ar to, nosakot, ka šādiem objektiem ir nepieciešama būvniecības ieceres publiskā apspriešana, Ozolnieku novada pašvaldība ir devusi sabiedrībai tiesības izteikt savus iebildumus un priekšlikumus arī saistībā ar šo objektu drošības aspektiem.

Taču konkrētajā gadījumā sabiedrībai nemaz netika atklāts šis izšķirošais apstāklis, kura dēļ vispār radās pienākums rīkot publisko apspriešanu. Proti, publiskās apspriešanas laikā sabiedrībai nebija zināms, ka Kulta Ēka noteiktos apstākļos ir uzskatāma par paaugstinātas bīstamības objektu, līdz ar to nevar atzīt, ka publiskā apspriešana, kuru rīkoja *pēc* Būvatļaujas izdošanas, ir pielīdzināma publiskajai apspriešanai, kura būtu rīkojama *pirms* Būvatļaujas izdošanas. Proti, pastāv iespēja, ka, uzsākot administratīvo procesu no jauna, tiktu pieņemts atšķirīgs lēmums, kurā būtu izsvērts arī sabiedrības viedoklis attiecībā uz Kulta Ēkas kā paaugstinātas bīstamības objekta radītajiem drošības riskiem.

Ņemot vērā minēto, secināms, ka šāds procesuāls pārkāpums ir atzīstams par tik būtisku, lai tā dēļ Būvatļauju atzītu par prettiesisku.

Saistībā ar tiesībsarga secināto, vēlamies jo īpaši uzsvērt, ka Ekonomikas ministrija savā 2022. gada 5. janvāra vēstulē informēja Pašvaldību par to, ka Būvvaldes īstenotā publiskā apspriešana bija neatbilstoša būvniecības regulējumam. Ministrija jau tad aicināja Būvvaldi savas kompetences ietvaros pārvērtēt Būvatļaujas tiesiskumu. Taču atbilstoša rīcība nav sekojusi.

Būtiski norādīt arī to, ka Pašvaldībai un Būvvaldei bija zināms, kādas krāsnis tiks izmantotas Kulta Ēkā vēl pirms tika izdota B kategorijas atļauja. Minēto apliecina, piemēram, Komisijas lēmumā norādītais, ka ieceres projekts paredz uzņēmuma «B&L Systems» (ASV) jaunākās paaudzes kremācijas krāsnis “Phoenix II-1”, kuras atbilst visām Eiropas Savienības normām. Taču tiesībsargam nav zināms, vai un kurā brīdī Būvniecības Ierosinātājs bija atklājis to, ka noteiktos apstākļos Kulta Ēka varētu tikt izmantota kā paaugstinātas bīstamības objekts.

MK Noteikumu Nr. 671 7. punkts paredz, ka, lai izvērtētu publiskas apspriešanas nepieciešamību, būvvalde ir tiesīga pieprasīt būvniecības ierosinātajam papildus iesniegt nepieciešamos aprēķinus, dokumentus un citus materiālus, kas raksturo konkrēto būvniecības ieceri un tās iespējamo ietekmi (smaku, troksni, vibrāciju vai cita veida piesārņojumu) uz vidi, infrastruktūru un iedzīvotāju veselību. Līdz ar to Būvvaldei bija jālūdz Būvniecības Ierosinātājam sniegt visa nepieciešamā informācija, lai noskaidrotu,

vai Kulta Ēka ir paaugstinātas bīstamības objekts, ņemot vērā Ozolnieku novada teritorijas plānojumā noteikto prasību rīkot publisko apspriešanu šādām būvniecības iecerēm.

Līdz ar to pastāvošajai situācijai ir divi iespējamie risinājumi. Pirmais – Būvniecības Ierosinātajam jālūdz Valsts vides dienestam grozīt B kategorijas atļauju, paredzot, ka Kulta Ēkā tiks īstenots tikai 1. scenārijs, proti, tāds risinājums, kas nepadarītu Kulta Ēku par paaugstinātas bīstamības objektu. Attiecīgi garantējot, ka arī nākotnē Kulta Ēkā netiks izmantoti tādi risinājumi, kas šo ēku padarītu par paaugstinātas bīstamības objektu. Otrais – ja Būvniecības Ierosinātais nepiekrīt grozīt B kategorijas atļauju, izslēdzot 2. scenāriju un garantējot, ka Kulta Ēka arī nākotnē nebūs paaugstinātas bīstamības objekts, Būvvaldei ir jāatceļ prettiesiskā Būvatļauja, pamatojoties uz atbilstošo Administratīvā procesa likuma 86. panta otrās daļas punktu.

Proti, ja Kulta Ēka nebūs paaugstinātas bīstamības objekts, tad publiskās apspriešanas rīkošana *pēc* Būvatļaujas izdošanas nav tik būtisks pārkāpums, kura dēļ Būvatļauju varētu atzīt par prettiesisku.

4.3. Kāds bija publiskās apspriešanas nolūks? Vai tas tika atklāts sabiedrībai?

Vērtējot notikušo publisko apspriešanu, tiesībsargs novēroja, ka publiskās apspriešanas sanāksmes laikā bijušās Jelgavas novada būvvaldes un Būvvaldes pārstāvji, kas tajā piedalījās, norādīja, ka jautājumu par to, vai Kulta Ēka varēs vai nevarēs atrasties iecerētajā vietā, skatīs arī Pašvaldības deputāti.³⁰ Arī Pašvaldības mājas lapā tika norādīts, ka jautājums [par publiskās apspriešanas rezultātiem] tiks virzīts izskatīšanai domes sēdē, un Jelgavas novada dome lems par būvniecības ieceres apstiprināšanu vai noraidīšanu.³¹

Taču patiesībā šis jautājums netika virzīts izskatīšanai Pašvaldības domē. Kā tiesībsargam paskaidroja Pašvaldības un Būvvaldes pārstāvji, normatīvie akti nemaz neparedz, ka Pašvaldības dome var lemt par Kulta Ēkas būvniecības ieceres apstiprināšanu vai noraidīšanu pēc Būvatļaujas izdošanas. Līdz ar to šādas norādes uzskatāmas par kļūdainām. Šīs kļūdas rezultātā iedzīvotājiem varēja rasties maldīgs priekšstats par to, kāda lēmuma pieņemšanā tie līdzdarbojas.

Atsaucē uz MK Noteikumu Nr. 671 regulējumu Pašvaldības mājas lapā³² un Būvvaldes 2021. gada 13. un 15. novembra lēmumos radīja maldīgu priekšstatu par to, ka publiskā apspriešana tiek rīkota lai iesaistītu sabiedrību lēmuma par Būvatļaujas izdošanu vai atteikumu to izdot pieņemšanā, jo šajos Ministru kabineta noteikumos ir regulēta tikai tādu publisko apspriešanu rīkošanas kārtība, kuras rīko *pirms* būvatļaujas izdošanas.

Proti, ne Pašvaldības mājas lapā, ne Būvvaldes 2021. gada 13. novembra lēmumā par publiskas apspriešanas nepieciešamību, ne 2021. gada 15. novembra lēmumā par publiskas apspriešanas uzsākšanu nav norādīts, ka publiskā apspriešana tiek rīkota ar nolūku grozīt (papildināt) jau izdotu Būvatļauju. Gluži pretēji – 2021. gada 15. novembra lēmumā par publiskas apspriešanas uzsākšanu ir norādīts, ka pamatojoties uz [publiskas apspriešanas norises beigās sagatavoto] pārskatu, Būvvalde pieņem lēmumu par būvatļaujas izdošanu vai atteikumu izdot būvatļauju.

³⁰ Skat.: Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes ieraksta 18. un 73. minūti: <https://www.jelgavasnovads.lv/lv/novada-zinas/17382/sabiedriskas-apspriesana-kulta-ekas-buvniecibas-iecerei-salgales-pagasta/>.

³¹ Skat.: <https://www.jelgavasnovads.lv/lv/novada-zinas/17583/apkopoti-sabiedriskas-apspriesanas-rezultati-kulta-ekas-buvniecibas-iecerei-salgales-pagasta/>.

³² Skat.: <https://www.jelgavasnovads.lv/lv/novada-zinas/17382/sabiedriskas-apspriesana-kulta-ekas-buvniecibas-iecerei-salgales-pagasta/>.

Līdz ar to secināms, ka Kulta Ēkas būvniecības procesā netika skaidri noteikts, kāda lēmuma pieņemšanā sabiedrība tika iesaistīta, rīkojot publisko apspriešanu:

- “uz papīra”, t.i. Būvvaldes lēmumos tika norādīts, ka publiskā apspriešana paredzēta, lai iesaistītu sabiedrību lēmuma pieņemšanā par Būvatļaujas izdošanu vai atteikumu to izdot (lēmums, ar kuru būvniecības iecere tiek apstiprināta vai noraidīta);
- Pašvaldības mājas lapā un publiskās apspriešanas sanāksmes laikā iedzīvotājiem tika norādīts, ka tā paredzēta, lai sabiedrība līdzdarbotos Pašvaldības domes lēmuma pieņemšanā (lēmums, ar kuru būvniecības iecere tiek apstiprināta vai noraidīta);
- taču patiesībā sabiedrība tika iesaistīta Būvvaldes 31.05.2022. lēmuma pieņemšanā. Ar šo lēmumu netika atļauta vai aizliegta Kulta Ēkas būvniecība, bet tika grozīta (papildināta) jau izdota Būvatļauja ar papildus būvatļaujas nosacījumiem.

Likuma “Par pašvaldībām” 61.² panta piektajā daļā bija noteikts, ka pašvaldībai ir pienākums publicēt domes pieņemto lēmumu, kurā izmantoti publiskās apspriešanas rezultāti, pašvaldības domes mājaslapā internetā un vietējā laikrakstā vai bezmaksas izdevumā. Šajā gadījumā Būvvaldes 31.05.2022. lēmumu pieņēma Būvvalde, nevis Pašvaldības dome, taču, piemērojot analogiju, šāds lēmuma publicēšanas pienākums konkrētajā situācijā būtu attiecināms arī uz Būvvaldes pieņemto lēmumu, kurš tika pieņemts, balstoties uz publiskās apspriešanas rezultātiem.

Kopsakarā vērtējot visu pieejamo informāciju, secināms, ka **Kulta Ēkas publiskās apspriešanas procesā Būvvalde un Pašvaldība radīja ilūzijas par to, ka sabiedrība tiek iesaistīta tāda lēmuma pieņemšanā, ar kuru tiks apstiprināta vai noraidīta Kulta Ēkas būvniecības iecere. Tā kā Būvvalde iesaistīja sabiedrību jau izdotas Būvatļaujas grozījumu (papildinājumu) pieņemšanā, tai vajadzēja nepārprotami šo nolūku atklāt sabiedrībai, lai iedzīvotāji saprastu, kāda lēmuma pieņemšanā tie līdzdarbojas. Tikpat svarīgi bija atklāt sabiedrībai, ka Kulta Ēka noteiktos apstākļos ir uzskatāma par paaugstinātas bīstamības objektu, lai sabiedrība pilnībā apzinātos Kulta Ēkas iespējamo ietekmi uz vidi.** Līdz ar to šāda rīcība, kad iedzīvotājiem tiek norādīts atšķirīgs publiskās apspriešanas nolūks, nekā tas patiesībā bijis, **neatbilst labas pārvaldības principam.** Proti, atklātības pret sabiedrību (kas ir arī viens no būvniecības principiem) noteiktajam standartam.

Papildus tiesībsargs secināja, ka neviens no Būvvaldes vai Pašvaldības pārstāvjiem publiskās apspriešanas sanāksmes laikā neinformēja iedzīvotājus par to, ka Būvatļauja jau ir izdota. Iedzīvotāji vairākkārt norādīja uz to, ka, viņuprāt, Būvvalde lems (nākotnē) par būvatļaujas izdošanu un ka tās izdošanas gadījumā iedzīvotāji vērsīsies tiesā. Bija acīmredzams, ka iedzīvotājiem bija būtiski zināt, vai Būvatļauja Kulta Ēkas būvniecībai jau ir izdota. Arī šāda rīcība, tiesībsarga ieskatā, **neatbilst labas pārvaldības principam,** proti, atklātībai pret sabiedrību, kas ir arī viens no būvniecības principiem.

4.4. Kā vērtējama Pašvaldības un Būvvaldes rīcība, neatbildot Iesniedzējam uz viņa iesniegumu likumā noteiktajā termiņā?

Saistībā ar Iesnieguma papildinājumos minēto atbildes sniegšanas termiņa nokavējumu uz Iesniedzēja 2022. gada 1. jūlija iesniegumu, Būvvalde paskaidroja, ka šis iesniegums Būvvaldei netika nodots, un Būvvaldei nav zināmi iemesli, kāpēc Pašvaldība nav sniegusi atbildi uz šo iesniegumu. Būvvaldes reorganizācijas procesā Būvvaldei

netika piešķirta amata vieta – jurists. Būvvalde lūdza Pašvaldības Centrālās administrācijas juristu palīdzību atbildes sagatavošanā uz Iesniedzēja 2022. gada 17. augusta iesniegumu, ko pašvaldības Centrālā administrācija nesniedza. Atbildi bija iespējams sagatavot tikai pēc tam, kad Būvvaldē tika pieņemts darbā speciālists ar atbilstošu kvalifikāciju juridiska rakstura dokumentu sagatavošanā.

Likuma “Par pašvaldībām” 7. pantā bija noteikts, ka šī likuma 15. pantā paredzēto autonomo funkciju izpildi organizē un par to atbild pašvaldības. Šo funkciju izpilde tiek finansēta no attiecīgās pašvaldības budžeta, ja likumā nav noteikts citādi. Savukārt, šobrīd spēkā esošā Pašvaldību likuma 4. panta ceturtā daļa paredz, ka autonomo funkciju izpildi finansē no pašvaldības budžeta, ja likumā nav noteikts citādi. Ārējos normatīvajos aktos paredzētajos gadījumos un kārtībā atsevišķu autonomo funkciju īstenošanā un finansēšanā piedalās valsts.

Atbilstoši Ministru kabineta 2020. gada 10. novembra noteikumu Nr. 671 “Pašvaldību institūciju, finanšu, mantas, tiesību un saistību pārdales kārtība pēc administratīvo teritoriju robežu grozīšanas vai sadalīšanas” 12.7. apakšpunktam tiesības un saistības, kuras izriet no pašvaldības iestādes darbības nodrošināšanas, pārņem reorganizācijas plānā noteiktā pašvaldība, kurai iestādi nodod.

Ņemot vērā minēto, Pašvaldībai bija jāsniedz Būvvaldei nepieciešamais atbalsts un jānodrošina, lai tā spētu atbilstoši izpildīt savus normatīvajos aktos noteiktos pienākumus.

Tiesībsarga ieskatā, tāda Pašvaldībā un Būvvaldē saņemto dokumentu aprīte un darba organizēšana, kura liedz Būvvaldei ievērot Iesniegumu likumā noteiktos atbildes sniegšanas termiņus, **neatbilst labas pārvaldības principam**. Pašvaldības nespēja atbilstoši organizēt savu darbu nav attaisnojams iemesls atbildes termiņa kavēšanai, līdz ar to Pašvaldības un Būvvaldes rīcība, sniedzot atbildi Iesniedzējam triju mēnešu, nevis viena mēneša laikā, ir uzskatāma par Satversmes 104. pantā minēto tiesību un labas pārvaldības principa pārkāpumu.

Iesniegumu likuma 1. pants paredz, ka šā likuma mērķis ir veicināt privātpersonas līdzdalību valsts pārvaldē. Senāta judikatūrā ir skaidrots, ka personas līdzdalību valsts pārvaldē veicina arī tas, ka cilvēki nejūtas valsts ignorēti un saņem atbildes uz jautājumiem, sūdzībām un priekšlikumiem, kādi viņiem radušies saistībā ar konkrētās iestādes kompetences jomu. Tādā veidā tiek stiprināta indivīdu un sabiedrības uzticēšanās valstij un attiecīgi arī vēlme būt pilsoniski aktīviem, kā arī indivīdu izpratne par valsts darbu, funkcijām, pienākumiem un korespondējošām personu tiesībām.³³

Papildus norādām, ka saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 21. novembra ieteikumu Nr. 1 “Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi” 4.3. un 5.3. punktu viena no valsts pārvaldes vērtībām ir atbildība. No tās izriet ētikas pamatprincips, ka valsts pārvaldē nodarbinātajam ir jāspēj atzīt savas kļūdas un uzņemties atbildību par tām.

Papildus Būvniecības likuma 7. panta pirmās daļas 1. punktā, citastarp, ir noteikts, ka vietējās pašvaldības kompetencē ir nodrošināt ar būvniecības procesu saistītā administratīvā procesa tiesiskumu, izveidojot būvvaldi savā teritorijā un nodrošinot būvvaldes darbībai nepieciešamos resursus. Saistībā ar minēto ir būtiski uzsvērt, ka, tiesībsarga ieskatā, nav pieļaujama tāda situācija, ka Pašvaldības Būvvaldei netiek sniegts nepieciešamais juridiskais atbalsts. Ne tikai tiesību uz informāciju īstenošanā, bet arī būvniecības tiesību un citu būvniecības administratīvā procesa jautājumu risināšanā. Proti, būvniecības procesu regulē virkne normatīvo aktu, kuru piemērošana bieži vien prasa arī tiesību zinātnes prasmes. Būvvalžu būvinspektoriem, būvinženieriem, arhitektiem u.c.

³³ Skat. Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2021. gada 21. maija lēmuma lietā Nr. SKA-932/2021 (670003021), 12. punktu.

speciālistiem ir jāļauj pildīt savi tiešie darba pienākumi, kur viņi var izmantot savai profesijai un specialitātei raksturīgās zināšanas. Savukārt, ar jautājumiem, kas attiecas uz būvniecības tiesībām un administratīvā procesa tiesībām, ir jāstrādā atbilstoši kvalificētiem speciālistiem, proti, juristiem. Turklāt visiem speciālistiem ir jānodrošina atbilstoša darba slodze un darba vide, paredzot speciālistu kvalifikācijai atbilstošu darbu sadalījumu un darba samaksu un nepārtraukti veicinot speciālistu zināšanu pilnveidošanu.

II

4.5. Kā sabiedrība tiek informēta par izdotajām/saņemtajām būvatļaujām? Kāda ir būvtāfeļu loma? Vai tiek kontrolēta būvtāfeļu izvietojuma pienākuma izpilde?

Pārbaudes lietā tiesībsargam tika sniegta ļoti pretrunīga informācija par to, vai Būvniecības Ierosinātājs bija īstenojis savu pienākumu izvietot būvtāfeļi par saņemto Būvatļauju. Tā kā Kulta Ēka ir 2. grupas būve,³⁴ saskaņā ar Ēku būvnoteikumu 59.1. apakšpunktu Būvniecības Ierosinātājam 2021. gada augustā bija pienākums tādu izvietot. Ir skaidrs, ka 2021. gada novembrī tika izvietota tāda būvtāfele, kas informē sabiedrību par publisko apspriešanu, taču šai būvtāfelei ir pavisam cits mērķis. Šādu būvtāfeļi izvietoti saskaņā ar MK Noteikumu Nr. 671 14. punktu.

Tiesībsargs secināja, ka Komisijas lēmumā vispār netika pievērsta uzmanība tam, vai Būvniecības Ierosinātājs bija izpildījis savu pienākumu izvietot būvtāfeļi par saņemto Būvatļauju. Lai gan, kā skaidrots zemāk, būvtāfeles izvietojuma pienākuma neizpilde var būt viens no apstākļiem, ko pašvaldībām būtu jāvērtē, lemjot par būvatļauju apstrīdēšanas termiņa atjaunošanu. Taču Komisijas lēmumā pēc būtības nav vērtēta visu sabiedrības informēšanas pienākumu izpilde. Tā vietā tika apstiprināts, ka Pašvaldība ir izpildījusi savu pienākumu (publicējusi informāciju BIS), un atspēkoti Iesniedzēja argumenti par Būvatļaujas iespējamo prettiesiskumu. Proti, tiesībsarga ieskatā, Pašvaldības Administratīvo aktu strīdu komisija bija vērtējusi sūdzību pēc būtības, tādējādi ar konkludentām darbībām atjaunojot Būvatļaujas apstrīdēšanas termiņu.³⁵ Taču neviens no lietas dalībniekiem uz šo nav vērsis uzmanību, tādēļ arī Administratīvā tiesa savā Tiesas lēmumā minēto nav vērtējusi. Papildus Tiesas lēmumā Administratīvā tiesa nav konstatējusi, vai Būvniecības Ierosinātājs bija izpildījis savu pienākumu izvietot būvtāfeļi par saņemto Būvatļauju.

Līdz ar to šīs Pārbaudes lietas ietvaros tiesībsargs vērtēja arī to, kā vispār sabiedrība tiek informēta par izdotajām būvatļaujām un kādas sekas rada būvtāfeles neizvietojšana.

Sabiedrība tiek informēta par izdotajām būvatļaujām atbilstoši Būvniecības likuma 14. panta noteikumiem. Pienākums informēt sabiedrību par izdoto būvatļauju ir gan pašvaldībai, gan būvniecības ierosinātājam:

- Būvniecības likuma 14. panta sestā daļa: pašvaldībai ir *obligāts pienākums* publicēt informāciju BIS par izdotajām būvatļaujām;
- Būvniecības likuma 14. panta septītā daļa: būvniecības ierosinātājam ir *obligāts pienākums* izvietot būvtāfeļi (Ministru kabineta noteiktajos gadījumos);

³⁴ Būvatļaujas 3. sadaļas “Ziņas par būvēm” 4. punkts.

³⁵ Par nokavētā procesuālā termiņa atjaunošanu ar konkludentām darbībām skat. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga, Tiesu namu aģentūra, 2013., 473. lpp.

- Būvniecības likuma 14. panta astotā daļa: būvniecības ierosinātajam ir *fakultatīvs pienākums* individuāli rakstveidā informēt kaimiņus.

Aplūkojot sīkāk būvniecības ierosinātāju pienākumus, jāprecizē, ka Būvniecības likuma 14. panta septītā un astotā daļa nosaka, ka:

(7) Būvniecības ierosinātajam **ir pienākums** Ministru kabineta noteikumos paredzētajos gadījumos par saņemto būvatļauju un izmaiņām būvatļaujas nosacījumos informēt sabiedrību, izvietojot būvtāfeli zemes gabalā, kurā atļauta būvniecība. Būvtāfele izvietojama piecu dienu laikā no būvatļaujas spēkā stāšanās dienas. **Šim pasākumam ir informatīvs raksturs.**

(8) Būvniecības ierosinātājs par saņemto būvatļauju **var** individuāli rakstveidā informēt tos nekustamo īpašumu īpašniekus, kuru nekustamie īpašumi robežojas ar zemes gabalu, kurā atļauts veikt būvdarbus. **Šim pasākumam ir informatīvs raksturs.**

Pirmkārt, jāuzsver, ka ar vārdiem “ir pienākums” – nosaka tādu rīcību, kuras īstenošana ir obligāta. Ja likumā ir noteikts kāds pozitīvs pienākums, tad tas ir obligāts neatkarīgi no tā, cik lielas sekas rada tā neievērošana.

Savukārt, ar vārdiem “var” tiek noteiktas rīcības, kuras var pildīt vai nepildīt atkarībā no personas vēlmes. Šādu “var” rīcību neuzskata par obligātu pienākumu, bet gan par fakultatīvu pienākumu.

Otrkārt, jāatzīmē, ka sarunvalodā un mūsu ikdienā “informatīvs pasākums” nozīmē organizētu notikumu, kura laikā personas var iegūt dažādu informāciju. Ar to saprot arī rīcību, kuras rezultātā tiek nodota informācija.

Savukārt, “informatīva rakstura” piedēvēšana kaut kam sarunvalodā padara šo lietu par otršķirīgu. Taču jurisprudencē apzīmējums “informatīvs raksturs” nozīmē ko citu.

Jurisprudencē “informatīvs raksturs” var nozīmēt to, ka kaut kas nerada juridiskas sekas. Piemēram, mājaslapas likumi.lv saturam ir informatīvs raksturs, jo oficiālās normatīvo aktu publikācijas tiek publicētas izdevumā “Latvijas Vēstnesis”.

Šādi tas parasti tiek lietots arī likumos, piemēram, Maksātspējas likuma 12.² panta trešajā daļā ir noteikts, ka Maksātspējas kontroles dienesta tīmekļvietnē publicētajai šajā pantā norādītajai informācijai ir informatīvs raksturs, un tās publicēšana neuzliek personām pienākumus un nepiešķir tiesības.

Konkrētajā gadījumā Būvniecības likumā tiek formulēts, ka “pasākumam” ir informatīvs raksturs, pēc būtības pasakot, ka būvtāfeles izvietošanai, proti, pienākumam ir informatīvs raksturs. Taču pienākumam nevar būt informatīvs raksturs. Informatīvs raksturs var būt tikai informācijai, kādam paziņojumam, nevis pienākumam. Citiem vārdiem – pienākuma izpildes rezultātā tapušajam materiālam var būt informatīvs raksturs, nevis šī materiāla izvietošanas procesam. Tādēļ vienīgā iespējamā frāzes “informatīvs raksturs” interpretācija Būvniecības likuma izpratnē ir tāda, ka būvtāfelei ir informatīvs raksturs, proti, tā ir paredzēta sabiedrības informēšanai. Būvtāfeles neizvietošana, savukārt, var aizskart sabiedrības tiesības uz vides informāciju, kas attiecīgi ietekmē tās spēju apstrīdēt ar vidi saistītus lēmumus, jo apstrīdēšanas termiņš ir pakārtots būvatļaujas spēkā stāšanās datumam, nevis vispārējam Administratīvā procesa likuma 79. panta otrajā daļā noteiktajam administratīvā akta apstrīdēšanas regulējumam. Un šeit nevar būvtāfelēm piešķirt sarunvalodas izpratni, proti, to, ka būvtāfeles informatīvais raksturs kaut kādā veidā mazinātu būvtāfeles nozīmīgumu, padarītu to par mazsvarīgu vai otršķirīgu.

Būvtafeles informatīvais raksturs nepadara būvtafeles izvietojanas pienākumu par mazāk nozīmīgu, salīdzinot ar citiem sabiedrības informēšanas pienākumiem.

Likumdošanas dokumenti, savukārt, norāda uz to, ka likumdevējs ir vēlējis ar šo frāzi “informatīvs raksturs” noteikt, ka būvvaldēm nebūs jāveic būvtafeļu izvietojanas kontrole, kas, kā skaidrots zem, arī nav pamatoti.

Vēl “informatīvs raksturs” nozīmē to, ka būvtafeles neizvietojšana pati par sevi nepadara izdoto būvatļauju par prettiesisku.³⁶ Būvatļauju par prettiesisku padara, piemēram, būtiski normatīvo aktu pārkāpumi tās izdošanas procesā. Taču būvtafele par saņemto būvatļauju izvieto jau *pēc* būvatļaujas izdošanas.

Līdzīgu viedokli tiesībsargam sniedza arī Ekonomikas ministrija. Ministrija skaidroja, ka, ievērojot Būvniecības likuma 14. panta divpadsmito daļu, attiecīgā pienākuma nepildīšana pati par sevi nevar būt par pamatu būvatļaujas apstrīdēšanai, jo pasākumiem ir informatīvs raksturs, taču gadījumos, kad persona ir nokavējusi administratīvā akta apstrīdēšanas termiņu, pienākuma neizpilde var būt viens no apstākļiem, ko pašvaldība vērtē, lemjot par termiņa atjaunošanu.³⁷

Taču, ievērojot iepriekš minēto, tiesībsargs nepiekrīt Ekonomikas ministrijas tālākajām norādēm par to, ka sabiedrības informēšana, izvietojot informāciju par izdotajām būvatļaujām BIS, būtu *primārais* sabiedrības informēšanas veids. Tādējādi netieši piešķirot būvtafelēm sekundāru nozīmi.

Ir pozitīvi tas, ka būvniecības process šobrīd tiek organizēts elektroniski. Tādējādi tiek mazināts administratīvais slogs un novērsti gadījumi, kad pašvaldību būvvaldes apzināti npublicē savā mājaslapā ziņas par izdotajām būvatļaujām. Taču ir būtiski atgādināt un uzsvērt, ka būvniecības procesa rezultāts – būve – rada izmaiņas dabā, nevis digitālajā vidē.

Satversmes 90. panta un 115. panta izpratnē personām ir tiesības uzzināt par pastāvošo tiesisko situāciju un to, kas ir atļauts, lai tās varētu attiecīgi izvērt iespējamos savu vai vides tiesību aizskārums riskus un vajadzības gadījumā pielāgotu savu rīcību, piemēram, apstrīdot būvatļauju. Šajā sakarā ir būtiski norādīt, ka valsts nevar regulēt kādu dzīves situāciju atrauti no realitātes. Līdz ar to arī informācija par paredzēto būvniecību ir jāizplata tā, lai tiktu sasniegti šīs informācijas adresāti, proti, tās personas, kuru tiesības varētu tikt aizskartas (piemēram, kaimiņi un jebkura persona, kura vēlas aizsargāt vidi).

Mēs dzīvojam informācijas pārpilnības laikmetā, un valsts nevar paļauties uz to, ka katrs tās iedzīvotājs iepazīsies ar visu tās iestāžu internetā publicēto informāciju. Turklāt arī ne visiem Latvijas iedzīvotājiem ir pieeja internetam, un ja arī ir pieeja, tiem var trūkt prasmes izmantot dažādos valsts izveidotos digitālos rīkus informācijas atrašanai. Jo īpaši, ja valsts plašākai sabiedrībai nav skaidrojusi, kā šos rīkus izmantot.

Papildus arī tiesu praksē, analizējot iepriekš spēkā esošā Būvniecības likuma 13. panta septītās daļas noteikumus, kuri pēc būtības arī noteica, ka būvtafelei ir informatīvs raksturs (t.i., attiecībā uz šo apstākli regulējums šobrīd spēkā esošajā Būvniecības likumā ir tāds pats), tiesa ir konstatējusi, ka būvatļaujas apstrīdēšanas / pārsūdzēšanas kārtība un termiņš uzskatāmi par samērīgiem pie

³⁶ Salīdzinājumam skat. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2007. gada 10. oktobra spriedumu lietā Nr. SKC – 695. Senāts savu viedokli ir formulējis, norādot, ka pienākumam ir informatīvs raksturs, taču šāds formulējums, tiesībsarga ieskatā, ir neprecīzs. Pēc būtības Senāts skaidroja, ka izīrētāja paziņojumam par laulātā (jauna ģimenes locekļa) iemītnāšanu dzīvojamā telpā ir informatīvs raksturs. Savukārt, paziņojanas pienākuma neievērošana neapdraud īres līguma spēkā esamību un neierobežo īrnieka ģimenes locekļa tiesības lietot dzīvojamo telpu.

³⁷ Ekonomikas ministrijas 2022. gada 28. oktobra vēstule tiesībsargam Nr. 3.3-6/2022/6590N “Par būvtafeļu izvietojumu”.

nosacījuma, ja pasūtītājs (šobrīd, tāpat – būvniecības ierosinātājs) izpildījis sabiedrības informēšanas pienākumu saistībā ar izsniegto būvatļauju.³⁸ Brīdī, kad tiesa pieņēma šo lēmumu, likumā pašvaldībām bija noteikts arī pienākums kontrolēt, kā būvniecības dalībnieki ievēro šā likuma un citu būvniecību reglamentējošo normatīvo aktu prasības, tostarp, arī sabiedrības informēšanas pienākumu izpildi.³⁹ Taču šobrīd tiešā tekstā šāds pienākums Būvniecības likumā vairs nav noteikts. Ir iekļauts tikai vispārīgs pienākums pašvaldībām un būvvaldēm nodrošināt būvniecības administratīvā procesa tiesiskumu.⁴⁰

Ņemot vērā minēto, nav pamata piešķirt BIS publicētajai informācijai galveno lomu sabiedrības informēšanā par izdotajām būvatļaujām. Gan publikācija BIS, gan būvtāfeles ir vienlīdz nozīmīgas, viena otru papildinošas.

Par abu šo sabiedrības informēšanas pasākumu nozīmi tiesībsargam viedokli sniedza arī sabiedrības līdzdalības, pilsētu attīstības un vides aizsardzības biedrības, norādot sekojošo:

- Biedrība “Jelgavas attīstībai” norādīja tiesībsargam, ka būvtāfeļu izvietojuma pienākums būtu saglabājams arī turpmāk, jo tas palīdz iedzīvotājiem pamanīt plānotās būvniecības ieceres, jo BIS šādas informācijas iegūšanai sabiedrība faktiski nelieto vai lieto ļoti minimāli.⁴¹
- Apvienība “Pilsēta cilvēkiem” norādīja, ka mēdz būt vietas, kuras iedzīvotāji apmeklē retāk nekā reizi mēnesī. Piemēram, uz pludmali ziemā gandrīz neviens nebrauc un attiecīgi būvtāfeli neredzēs, tāpat vasarā reti kurš apmeklē slēpošanas trases. Vai arī cilvēks var būt atvaļinājumā/komandējumā/slims utt. Personām ar kustību traucējumiem ziemā ir apgrūtināta pārvietošanās sniega dēļ, savukārt, personas ar redzes invaliditāti būvtāfeli nemaz nevar redzēt. Papildus norādīts, ka pat strādājot biedrībā, kurai ir liela interese par infrastruktūras objektu būvniecību, viņi nepazīst nevienu personu, kura regulāri (vairāk nekā reizi mēnesī, lai būtu laiks sagatavot pamatotu apstrīdēšanas iesniegumu) skatītos izsniegtās būvatļaujas BIS.⁴²
- PROVIDUS uzskata, ka būvtāfele ir labākais un ērtākais veids kā paziņot kaimiņiem un plašākai sabiedrībai par plānotiem būvdarbiem.⁴³
- Jūrmalas aizsardzības biedrība norādīja, ka būvtāfeļu izvietojumam ir būtiska informācija, tomēr ikdienas pārvietošanās laikā tās var nepamanīt un atsevišķas būvniecības ieceres varētu interesēt ne tikai tuvējās apkārtnes iedzīvotājus.⁴⁴

Papildus Ekonomikas ministrija norādīja, ka tā plāno stiprināt sabiedrības informētību, attīstot BIS funkcionalitāti, kas mazinātu iespēju personai netikt informētai par tai interesējošajām būvniecības iecerēm, paredzot iespēju personai pieteikties uz

³⁸ Skat. Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nama 2014. gada 6. jūnija lēmumu lietā Nr. A420278614.

³⁹ Skat. turpat un iepriekš spēkā esošā Būvniecības likuma 7. panta pirmās daļas 4. punktu.

⁴⁰ Skat. Būvniecības likuma 7. panta pirmās daļas 1. punktu un 12. panta trešās daļas 1. punktu.

⁴¹ Biedrības “Jelgavas attīstībai” 2023. gada 16. janvāra vēstule tiesībsargam “*Par būvtāfeļu izvietojumu un sabiedrības informēšanu par būvatļaujām*”.

⁴² Apvienības “Pilsēta cilvēkiem” 2023. gada 4. janvāra vēstule tiesībsargam “*Par privātpersonu informēšanu par izsniegto būvatļauju*”.

⁴³ PROVIDUS 2023. gada 13. janvāra vēstule tiesībsargam Nr. 2023/AF-01 “*Atbilde uz vēstuli Nr. 6-8/220 ar aicinājumu iesniegt viedokli*”.

⁴⁴ Jūrmalas aizsardzības biedrības 2023. gada 14. janvāra vēstule tiesībsargam Nr. 1/2023 “*Par būvtāfeļu izvietojuma pienākuma nepildīšanu*”.

informācijas saņemšanu par būvniecības iecerēm un ar tām saistītajiem pieņemtajiem lēmumiem, piemēram, sava nekustamā īpašuma administratīvajā teritorijā. Šādā veidā personai būtu iespēja uzzināt visātrāk par sev interesējošām teritorijas attīstības un būvniecības norisēm (būvniecības iecerēm) nevis pašai meklēt BIS sev interesējošo informāciju (turpmāk – BIS paziņojumu sūtīšanas sistēma).

Tiesībsargs atbalsta šādas BIS paziņojumu sūtīšanas sistēmas ieviešanu un īstenošanu, un, kā redzams no tiesībsargam sniegtajiem viedokļiem, arī visas iepriekš minētās biedrības uzskata, ka BIS funkcionalitāte būtu papildināma ar iespēju pieteikties automātiski saņemt uz e-pastu informāciju par plānoto būvniecību noteiktā ģeogrāfiskā apgabalā. Līdzīgi, kā tas šobrīd ir attiecībā uz teritorijas plānošanas dokumentiem, izmantojot geolatvija.lv mājaslapu.

Arī VARAM norādīja tiesībsargam, ka, ņemot vērā Digitālās transformācijas pamatnostādņu 2021.-2027. gadam virsmērķi, ministrija atbalsta BIS funkcionalitātes pilnveidošanu, nodrošinot aizvien plašākas sabiedrības iesaisti un informēšanu par uzsāktajām būvniecības iecerēm pēc iespējas agrākā ieceres stadijā.⁴⁵

Ņemot vērā būvtafelu nozīmīgo lomu sabiedrības informēšanā, tiesībsargs Pārbaudes lietā vērtēja, vai normatīvie akti un politikas veidotāju uzstādījumi paredz to, ka pašvaldībām un būvvaldēm būtu jākontrolē būvniecības ierosinātāju pienākuma izvietot būvtafeli izpilde.

Saskaņā ar Būvvaldes un Pašvaldības skaidrojumu, Būvvaldei nav pienākuma pārbaudīt, vai katrai būvniecības iecerei ir izvietota būvtafele. Darba noslogotības dēļ, Būvvaldes darbinieki ne vienmēr var apsekot visus objektus, lai pārbaudītu, vai būvniecības ierosinātājs ir izpildījis savu pienākumu izvietot būvtafeli.⁴⁶

Savukārt, Ekonomikas ministrija savā skaidrojumā tiesībsargam norādīja, ka personas pienākuma izpildei likumdevējs ir paredzējis informatīvu raksturu, kas nozīmē, ka pašvaldībai nav pienākums kontrolēt šo pasākumu izpildi.⁴⁷ Šādas norādes atrodamas arī vairāku Ministru kabineta noteikumu anotācijās.⁴⁸

Papildus arī likumprojekta “Būvniecības likums” trešā lasījuma stenogrammā ir minēts, ka pasūtītājam uzliktie sabiedrības informēšanas pasākumi ir būvtafeles izvietošana zemes gabalā un individuāla blakusesošo zemes gabalu īpašnieku rakstveida informēšana, un tiem ir informatīvs raksturs. Tas nozīmē, ka pašvaldībai nav pienākuma tieši kontrolēt šo pasākumu izpildi.⁴⁹

Saistībā ar Ekonomikas ministrijas un likumdevēja norādēm ir jāpaskaidro, ka iestāžu kompetenci nenosaka tas, vai būvtafelei ir informatīvs raksturs. Kā jau iepriekš skaidrots, informatīvs raksturs var būt informācijai – attiecīgi būvtafelei un rakstveida paziņojumiem, nevis pienākumam. Līdz ar to nav loģiski sasaistīt būvtafeles informatīvo raksturu ar obligāta pienākuma izpildes kontroli. Citiem vārdiem – iestāžu kompetenci raksturo tās tiesību normas, kurās ir noteiktas iestāžu funkcijas, uzdevumi, tiesības un pienākumi, nevis tās tiesību normas, kuras kādai informācijai piešķir informatīvu raksturu.

⁴⁵ VARAM 2022. gada 22. decembra vēstule tiesībsargam Nr. 1-132/8731 “Par būvtafelu izvietošana”.

⁴⁶ Skaidrojums sniegts 2022. gada 9. un 11. augusta telefonsarunās ar Pašvaldības un Būvvaldes pārstāvjiem.

⁴⁷ Ekonomikas ministrijas 2022. gada 28. oktobra vēstule tiesībsargam Nr. 3.3-6/2022/6590N “Par būvtafelu izvietošana”.

⁴⁸ Skat., piemēram, anotācijas šādiem Ministru kabineta izdotajiem noteikumiem: Ministru kabineta 2017. gada 9. maija noteikumi Nr. 253 “Atsevišķu inženierbūvju būvnoteikumi”, Ministru kabineta 2015. gada 24. novembra noteikumi Nr. 661 “Ar radiācijas drošību saistīto būvju būvnoteikumi”.

⁴⁹ Skat. likumprojekta “Būvniecības likums” trešā lasījuma stenogrammu (09.07.2013), pieejama:

<https://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/D8D10CFF91F0EE25C2257BB1004865A6?OpenDocument>

Likumā nevar noteikt obligātu pienākumu ar tādu kā “netiešu atrunu”, ka šī pienākuma ievērošana tomēr nav obligāta, jo neviens to nekontrolē. Šāda tiesību normu interpretācija neatbilst tiesību sistēmai, attiecīgās tiesību normas mērķim, kā arī tiesību jēgai un būtībai. Katra pienākuma neizpildīšana skar citu personu tiesības un intereses, kuru aizsardzība ir vienlīdz svarīga.

Papildus jānorāda, ka arī LTRK ieskatā būvvaldēm būtu jākontrolē būvtafeļu izvietojanas pienākuma ievērošana un būtu jābūt vienotam galvenās informācijas, kas izvietojama uz būvtafeles, paraugam. Nekontrolējot būvtafeļu izvietojanos un tajās norādīto informāciju pastāv risks, ka tās tiks izmantotas neatbilstošos veidos, kā arī var tikt izmantotas apzinātai maldināšanai. Piemēram, šobrīd Rīgā vienkārši tiek veikta fotofiksācija un info nosūtīts būvvaldei. Būvtafelei ir informatīvs raksturs un risks ir tāds, ka kāds no kaimiņiem to nav redzējis, tāpēc tiek veikta fotofiksācija. Kontroli var īstenot digitāli, ja nepieciešams, proti, veic fotofiksāciju un tad iesniedz būvvaldei vai ievieto BIS.⁵⁰

Apkopojot minēto, secināms, ka, ja būvniecības politikas veidotāji un tiesību normu piemērotāji uzskata, ka šobrīd būvvaldēm nav noteikts pienākums kontrolēt būvtafeļu izvietojanas pienākuma izpildi, šāds pienākums būtu jāparedz, pilnveidojot būvniecību regulējošos normatīvos aktus, lai novērstu gadījumus, kad būvniecības ierosinātāji ignorē savu pienākumu izvietot būvtafeles.

Tiesībsarga ieskatā, to varētu risināt, piemēram, šādi:

- paredzot, ka *pirms* būvatļaujas izdošanas būvniecības ierosinātājiem ir jāsaņem un jāiesniedz būvvaldē saskaņošanai attēls ar vizuālu norādi par būvtafeles iecerēto novietojumu zemes gabalā. Savukārt, *pēc* būvatļaujas izdošanas jāsaņem un jāiesniedz būvvaldē fotoattēls ar būvtafeles dabā;
- nosakot pilnvaras būvvaldēm pārbaudīt, vai zemes gabalā ir atbilstoši izvietota būvtafele. Ja tas nerada pārāk lielu slogu būvvaldēm, būvvaldēm var noteikt arī *pienākumu*, piemēram, 10 dienu laikā pārbaudīt, vai būvtafele ir izvietota atbilstoši;
- ļaujot būvvalžu darbiniekiem uzlikt pienākumu būvniecības ierosinātājiem izvietot būvtafeles, ja tas nav darīts; un
- nosakot arī to, kādas sekas rada būvtafeles izvietojanas pienākuma nepildīšana.

4.6. Kādos gadījumos būvniecības ierosinātājiem ir obligāts pienākums izvietot būvtafeles par saņemto būvatļauju?

Kā jau iepriekš minēts, būvtafeles par izdoto/saņemto būvatļauju ir jāizvietot tikai Ministru kabineta noteikumos noteiktajos gadījumos. Turklāt būvniecību regulējošie normatīvie akti paredz, ka būvtafeles ir jāizvietot ne tikai par saņemto būvatļauju, bet arī tādos gadījumos, kad tiek rīkota būvniecības ieceres publiskā apspriešana.⁵¹ Taču šajā atzinumā vērtētas tikai tās būvtafeles, kuras jāizvietot, lai sniegtu informāciju par saņemto būvatļauju, nevis plānoto publisko apspriešanu.

Ministru kabinets ir noteicis pienākumu izvietot būvtafeles par saņemto būvatļauju četros Ministru kabineta noteikumos:

- 1) **Ēku būvnoteikumu 59. punkts:** būvtafeles izvietot, ja paredzēta:

⁵⁰ LTRK 2023. gada 23. janvāra e-pasts tiesībsargam “Atb.: Viedoklis par būvtafelēm”.

⁵¹ Skat. MK noteikumu Nr. 671 14. punktu.

- 59.1. otrās grupas ēkas jauna būvniecība vai novietošana, izņemot viena vai divu dzīvokļu dzīvojamu ēku vai tās palīgēku, kas atrodas ārpus Baltijas jūras un Rīgas jūras līča krasta kāpu aizsargjoslas, kultūrvēsturiskā pieminekļa teritorijas vai aizsardzības zonas, vai īpaši aizsargājamās dabas teritorijas;
 - 59.2. otrās grupas ēkas pārbūve, izņemot viena vai divu dzīvokļu dzīvojamo ēku vai tās palīgēku, ja netiek mainīts lietošanas veids uz kādu no nedzīvojamo ēku lietošanas veidu;
 - 59.3. trešās grupas ēkas jauna būvniecība, novietošana vai pārbūve.
- 2) Ministru kabineta 2017. gada 9. maija noteikumu Nr. 253 “**Atsevišķu inženierbūvju būvnoteikumi**” 51. punktā minētajos gadījumos:
- 51.1. otrās grupas inženierbūves jauna būvniecība, novietošana vai pārbūve (neattiecas uz līnijveida inženierbūvi);
 - 51.2. trešās grupas inženierbūves jauna būvniecība un pārbūve (neattiecas uz līnijveida inženierbūvi).
- 3) Ministru kabineta 2014. gada 16. septembra noteikumu Nr. 550 “**Hidrotehnisko un meliorācijas būvju būvnoteikumi**” 29. punktā minētajā gadījumā:
- ja paredzēta trešās grupas būves būvniecība.
- 4) Ministru kabineta 2015. gada 24. novembra noteikumu Nr. 661 “**Ar radiācijas drošību saistīto būvju būvnoteikumi**” 25. punktā minētajā gadījumā:
- par jaunai būvniecībai vai pārbūvei saņemto būvatļauju.

Kā skaidrots šo Ministru kabineta noteikumu anotācijās: “Noteiktie informēšanas gadījumi ir analizēti no tā nozīmīguma, kas vairāk ietekmē sabiedrības vai skart trešo personu intereses un kā maznozīmīgi gadījumi, kad nav lietderīgi informēt blakus esošo zemes gabalu īpašniekus.”⁵² Attiecībā uz būvēm, kurām piemērojami noteikumi par radiācijas drošību, norādīts, ka: “Sabiedrības informēšana ir nepieciešama gadījumos, kad plānotā būvniecība var skart sabiedrības vai konkrētas personas intereses, t.i. jaunas būvniecības un pārbūves gadījumā. Sabiedrības un personas intereses netiek skartas, ja veiks būves atjaunošanu, kas ir būves īpašnieka pienākums uzturēt būvi labā tehniskā stāvoklī, kā arī nojaukšanas gadījumā.”⁵³

Minētais apliecina, ka Ekonomikas ministrija ir veikusi izvērtējumu par to, kādos gadījumos būvniecība varētu skart kaimiņu un sabiedrības intereses, un izcēlusi tos

⁵² Skat. Ministru kabineta noteikumu projekta “Ēku būvnoteikumi” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotāciju). Papildus Ministru kabineta noteikumu projekta “Pārējo inženierbūvju būvnoteikumi” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā) ir skaidrots, ka sabiedrības grupām un institūcijām projekta tiesiskais regulējums pamatā nemaina tiesības un pienākumus, kā arī veicamās darbības salīdzinājumā ar iepriekšējo regulējumu. Līdz ar to skaidrojums par gadījumiem, kad nepieciešams izvietot būvtāfelī par saņemto būvatļauju, atrodams Ministru kabineta noteikumu projekta “Ostu hidrotehnisko, siltumenerģijas, gāzes un citu, atsevišķi neklasificētu, inženierbūvju būvnoteikumi” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā). Skat. arī Ministru kabineta noteikumu projekta “Hidrotehnisko un meliorācijas būvju būvnoteikumi” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotāciju).

⁵³ Skat. Ministru kabineta noteikumu projekta “Ar radiācijas drošību saistīto būvju būvnoteikumi” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotāciju).

gadījumus, kad pastāv lielākie aizskāruma riski. Savukārt, sabiedrības intereses nozīmē arī vides aizsardzības intereses.

Anotācijās uzsvērts arī iepriekš minētais (skat. šī atzinuma 4.5. sadaļu), ka gadījumos, kad persona ir nokavējusi administratīvā akta apstrīdēšanas termiņu, būvtafeles izvietojanas pienākuma neizpilde var būt viens no apstākļiem, ko pašvaldība vērtē, lemjot par termiņa atjaunošanu.

Tiesībsarga ieskatā, šāda veida regulējums nemotivē būvniecības ierosinātājus izvietot būvtafeli. Jo īpaši, ja politikas veidotāji atkārtoti uzsver, ka nevienam nav pienākuma kontrolēt šī pienākuma izpildi. Turklāt šāds regulējums vēl vairāk sarežģī būvniecības procesu un rada lielākus riskus arī būvniecības ierosinātājiem.

Tā kā publikācijai BIS un būvtafelēm ir vienlīdz nozīmīga loma sabiedrības informēšanā, būtu loģiski būvatļauju apstrīdēšanas termiņu skaitīt no tās dienas, kad ne tikai pašvaldība, bet arī būvniecības ierosinātāji ir izpildījuši savu sabiedrības informēšanas pienākumu. Protī, par tādu būvniecību, kurai ir obligāti nepieciešams izvietot būvtafeli par saņemto būvatļauju, būvatļaujas apstrīdēšanas termiņš varētu būt skaitāms no dienas, kad attiecīgā būvtafele ir izvietota. Līdz ar to būvtafelē būtu jābūt nepārprotamai un patiesai norādei par tās izvietojanas datumu un par būvatļaujas apstrīdēšanas termiņu.

Papildus jāņem vērā, ka gan Ekonomikas ministrija, gan LTRK, gan LDDK ir norādījuši tiesībsargam, ka praksē ir bijuši gadījumi, kad būvtafeles tiek ļaunprātīgi sabojātas. LTRK norāda, ka būvtafeles vērtība ir pietiekami liela, lai par tās apzinātu bojāšanu varētu ierosināt kriminālprocesu. Negatīvās sekas ir tādas, ka ir jāatjauno būvtafele, kas ir papildus izdevumi. Kā risinājumu LTRK biedri min pašvaldības policijas aktīvāku darbību.⁵⁴ Savukārt, LDDK norāda, ka atbildību par fiziski izvietotu būvtafeļu fizisku nosargāšanu uzņēmējam uzņemties ir apgrūtinoši. Viss, kas atrodas publiskā vietā ir pakļauts jebkādiem riskiem, kas nav uzņēmēja kontrolē.⁵⁵

Minētais apstiprina, ka **būvtafeļu izvietojanas kontrole ir svarīga ne tikai sabiedrības informēšanas nolūkiem, bet arī uzņēmēju īpašuma (būvtafeles) aizsardzības aspektā. Būvtafeles bojāšana rada negatīvas sekas. Paredzot atbilstošus kontroles risinājumus, pašvaldībām un būvvaldēm būtu jāparedz iespēja veikt visas nepieciešamās darbības sabiedrības un būvniecības ierosinātāju interešu aizsardzībai.**

Nobeigumā tiesībsargs vēlas atgādināt, ka valstij ir jāaizsargā visas Satversmē ierakstītās vērtības un intereses, paredzot starp tām atbilstošu līdzsvaru. Sabiedrībai ir svarīga gan ekonomiskā izaugsme, tostarp, indivīdu spēja īstenot savas ambīcijas, gan labvēlīga vide, gan pieeja atbilstošam atlīdzinājumam (tiesiskajiem aizsardzības līdzekļiem) tiesību aizskāruma gadījumos. Valstij ir jāspēj saklausīt sabiedrību, kad tā norāda uz būtiskiem trūkumiem un līdzsvara izjukšanu, kritiski jāparaugās uz saviem iepriekš pieņemtajiem lēmumiem un attiecīgi jāīrīkojas, lai atjaunotu līdzsvaru un ļautu visiem gūt labumu, ko sniedz dzīve demokrātiskā un tiesiskā valstī.

⁵⁴ LTRK 2023. gada 23. janvāra e-pasts tiesībsargam “Atb.: Viedoklis par būvtafelēm”.

⁵⁵ LDDK 2023. gada 6. janvāra e-pasts tiesībsargam “Atb.: Viedoklis par būvtafelēm”.

REKOMENDĀCIJAS

Ņemot vērā iepriekš minēto, pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 11. panta 1., 3. un 4. punktu, 12. panta 4., 5. un 8. punktu, kā arī 25. panta pirmo, otro un trešo daļu, izskatījis pārbaudes lietu, **tiesībsargs aicina:**

Jelgavas novada pašvaldību un Jelgavas novada būvvaldi:

1. **Līdz 2023. gada 22. maijam** publicēt Pašvaldības mājaslapā un vietējā laikrakstā Būvvaldes 2022. gada 31. maija lēmumu Nr. BIS-BV-5.62-2022-429 “Par būvniecības ieceri “Kulta ēka apbedīšanas pakalpojumu sniegšanai”, Ozolnieku novads, Salgales pagasts, un tās publiskās apspriešanas rezultātu apstiprināšanu”, lai iepazīstinātu sabiedrību ar publiskās apspriešanas rezultātiem un aktuālajiem risinājumiem;
2. **Līdz 2023. gada 22. maijam** publiski atvainoties sabiedrībai par Būvvaldes prettiesisko rīcību, rīkojot Kulta Ēkas būvniecības ieceres publisko apspriešanu *pēc* Būvatļaujas izdošanas. Kā arī par Pašvaldības un Būvvaldes labas pārvaldības principam neatbilstošo rīcību publiskās apspriešanas kontekstā. Šādu atvainošanos publicējot Pašvaldības mājaslapā un vietējā laikrakstā;
3. **Līdz 2023. gada 30. jūnijam** atcelt Būvatļauju, pamatojoties uz atbilstošo Administratīvā procesa likuma 86. panta otrās daļas punktu, ja Būvniecības Ierosinātais nepiekrīt grozīt B kategorijas atļauju, **izslēdzot 2. scenāriju un garantējot, ka Kulta Ēka arī nākotnē nebūs paaugstinātas bīstamības objekts;**
4. Savā darbībā strikti ievērot būvniecības ieceres iesnieguma izskatīšanas kārtību un attiecīgi Būvniecības likumā paredzētos gadījumos **būvniecības ieceres publisko apspriešanu rīkot *pirms* būvatļaujas izdošanas;**
5. **Līdz 2023. gada 22. maijam** atvainoties Iesniedzējam par atbildes sniegšanas termiņa kavējumu, atbildot uz viņa 2022. gada 1. jūlija iesniegumu;
6. **Turpmāk** organizēt Pašvaldības un Būvvaldes darbu tā, lai atbilžu sniegšanas termiņi netiktu kavēti. Savukārt, gadījumos, kad termiņš tomēr tiek kavēts – izskaidrot iesniedzējiem termiņa kavēšanas iemeslus (atzīt savu kļūdu) un atvainoties par termiņa kavējumu;
7. **Līdz 2023. gada 30. jūnijam** noskaidrot Būvvaldes viedokli par nepieciešamību Būvvaldē nodarbināt juristu un attiecīgi rīkoties, lai turpmāk nodrošinātu, ka Būvvaldei savlaicīgi ir pieejama nepieciešamā juridiskā palīdzība;
8. **Turpmāk** atvēlēt Būvvaldes darbam pietiekamus resursus, lai tās speciālisti spēj kvalitatīvi pildīt savu darbu, paredzot gan atbilstošu pienākumu sadalījumu atbilstoši speciālistu kvalifikācijai, gan nodrošinot apmācības speciālistiem par sabiedrības līdzdalības un vides jautājumiem; un
9. **Minētajos termiņos** ziņot tiesībsargam par šo rekomendāciju izpildi.

Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu:

1. **Līdz 2023. gada 31.oktobrim** grozīt Būvniecības likumu un/vai citus būvniecību regulējošos normatīvos aktus, lai:
 - a. paredzētu pienākumu būvvaldēm kontrolēt, vai un kā būvniecības ierosinātāji īsteno savu sabiedrības informēšanas pienākumu;
 - b. izslēgtu no Būvniecības likuma 14. panta septītās un astotās daļas norādes “Šim pasākumam ir informatīvs raksturs.”; un
 - c. ieviestu efektīvus instrumentus (tiesiskus, praktiskus u.tml.), ar kuru palīdzību būvvaldes var panākt sabiedrības informēšanas pienākuma īstenošanu no būvniecības ierosinātāju puses.Ierosinām arī apsvērt iespēju noteikt, ka par tādu būvniecību, kurai ir obligāti nepieciešams izvietot būvtāfeli par saņemto būvatļauju, būvatļaujas apstrīdēšanas termiņa tecējums ir skaitāms no tās dienas, kad attiecīgā būvtāfele ir izvietota.
Minēto grozījumu izstrādāšanā iesaistīt pilsonisko sabiedrību, lai panāktu tādas risinājumus, kas atbilst gan būvniecības ierosinātāju, gan sabiedrības interesēm. T.i., lai tiktu panākts atbilstošs līdzsvars starp visu pušu interesēm; un
2. **Minētajā termiņā** ziņot tiesībsargam par šo rekomendāciju izpildi.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu